

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Щытхуцъу «Адыгэ Республикэм
промышленностымкIэ изаслуженнэ IофышI»
зыфиIорэр В. В. Гущиным фэгъэшъошэгъэным
ехъылабэ

Илъэсыбэ хуыгъу гуытыныгъэ фыриIу Iоф зэришIэрэм,
IэпIэсэныгъэшхо зэрэхэлъым ыкIи ыныбжэ илъэс 60 зэ-
рэхурэм афэшI щытхуцъу «Адыгэ Республикэм
промышленностымкIэ изаслуженнэ IофышI» зыфиIорэр
Гущин Владимир Василий ыкIом — экологие, тех-
нологие, атом надзорымкIэ Федеральнэ къулыкIум и Те-
мыр-Кавказ гъэIорышIапIэ ипащэ игуадзэ фэгъэшъошэ-
гъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Президенту ТхьакIуцынэ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 22-рэ, 2010-рэ илъэс
N 79

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

*Сэкъатныгъэ зилэ кIэлэцIыкIухэм дистанционнэ
шIыкIэм тетэу гъэсэныгъэ ягъэгъотыгъэным изэхэцэн
зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ*

Федеральнэ законодательствэм диштэным пае Адыгэ
Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет
иунашъоу N 174-р зытетэу «Сэкъатныгъэ зилэ кIэлэцIы-
кIухэм дистанционнэ шIыкIэм тетэу гъэсэныгъэ ягъэгъо-
тыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфиIоу 2009-рэ илъэсым
шышIхъэIум и 12-м къыдэкIыгъэмкIэ аухэсыгъэ шIыкIэр
(Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхъугъоягъэхэр,
2009, N 8; 2010, N 3) зэхьокIыныгъэ фэшIыгъэнэу, я
2-рэ ыкIи я 7-рэ пунктхэм гушыIэхэу «Адыгэ Республи-
кэм изаконодательствэ» зыфиIохэрэр ахэгъэкIыгъэнхэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ
иIэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Премьер-министру
КъумпIыл Мурат*

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 6, 2010-рэ илъэс
N 118

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

*Адыгэ Республикэм псэушхъэхэмрэ псы
къэкIуапIэхэмрэ зэрэагъэфедэхэрэм ыкIи къызэрэ-
шIахъумэхэрэм фэгъэгъэ ГъэIорышIапIэм зэхигъэ
Iофтхьабзэхэм кIэхуу афэхьугъэхэм яхьылIэгъэ до-
кументхэр зэрагъэпсыхэрэ шIыкIэм ехъылабэ*

Федеральнэ законэу «Псэушхъэхэм яхьылIагъ»
зыфиIорэм, Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу
N 843-р зытетэу «Псэушхъэхэмрэ ахэр зыщыпсэхурэ
чыпIэхэмрэ якIэхуымэнрэ ягъэфедэнрэ тегъэпсыхъэгъэ
къэралыгъо уплъэкIуным ехьылIэгъэ Положениер ухэсы-
гъэным фэгъэхьыгъ» зыфиIоу 2008-рэ илъэсым шэкIогъум
и 10-м къыдэкIыгъэм атегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республи-
кэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

1. Адыгэ Республикэм псэушхъэхэмрэ псы къэ-
кIуапIэхэмрэ зэрэагъэфедэхэрэм ыкIи къызэрэшIахъу-
мэхэрэм фэгъэгъэ ГъэIорышIапIэм зэхигъэ Iофтхьабзэхэм
кIэхуу афэхьугъэхэм яхьылIэгъэ документхэр зэрагъэпсыхэрэ
шIыкIэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ
мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Премьер-министру
КъумпIыл Мурат*

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 12, 2010-рэ илъэс
N 125

Программэм ишIуагъэкIэ

КЪ
а
л
э
р

къэкIэрэкIэжыгъ

ПсэупIабэу зэхэт унэхэм гъэцэкIэжынын дэгъухэр
яшIылIэгъэнхэмкIэ федеральнэ программэу 2008 —
2011-рэ илъэсхэм ателъытагъэм ишIуагъэкIэ
Мыекъуапэ ипсэупIэхэм ащыщхэм а IофшIэныр мы
мафэхэм ащызэшIуахы. Унэ-коммунальнэ
хьызмэтым щыкIорэ зэхьокIыныгъэхэм IэпыIэгъу
афэхьугъэнымкIэ федеральнэ Фондым имылькукIэ
илъэсиц хуыгъу Мыекъуапэ мыщ фэдэ
гъэцэкIэжынын IофшIэнхэр щызэхашхэ. 2008-рэ
илъэсым мы Фондым иахъщэу сомэ миллиони
176,6-рэ Мыекъуапэ къыфатIупщыгъ. А мылькукIэ
псэупIабэу зэхэт уни 145-рэ капиталнэу
агъэцэкIэжыгъ.

Мыекъопэ къэлэ админист-
рацием ЖКХ-кIэ и ГъэIоры-
шIапIэ ипащэу Н. Куликовам
тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, къэлэ
администрациемрэ ГъэIоры-
шIэкIо компаниехэмрэ зэгъусэ-
хэу 2009-рэ илъэсым псэупIабэу

зэхэт унэхэм гъэцэкIэжынын дэ-
гъухэр яшIылIэгъэнхэмкIэ Iо-
фышхо ашIагъ, унэхэм ябысым-
хэм ятовариществэ 15 зэхашагъ,
ащ зэкIэмкIи унэ 63-рэ хэхьагъ.
2009-рэ илъэсым ибэдзэогъу
мазэ ЖКХ-м щыкIорэ зэхьокI-

ныгъэхэм IэпыIэгъу афэхьу-
гъэнымкIэ Фондым иунашъокIэ
псэупIабэу зэхэт унэхэм капи-
таIнэ гъэцэкIэжынынхэр яшIы-
лIэнхэм пае Адыгеим ахъщэ
къыфитIупщыгъ. МылькукIэ щы-
щэу сомэ миллиони 166,6-р ху-
рэр муниципальнэ гъэпсыкIэ
зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» къы-
ратыгъ. 2009-рэ илъэсым псэ-
упIабэу зэхэт унэхэм гъэцэ-
кIэжынын дэгъухэр яшIылIэнхэм
телъытэгъэ программэм ишIуа-
гъэкIэ уни 71— рэ агъэкIэжыгъ,
ахэм ахэт лифт 33-рэ зэблахуыгъ,
унэ 62-мэ яунашъэхэр агъэ-
цэкIэжыгъэх, унэ 26-мэ ятеплэ
агъэкIэрэкIэжыгъ, унэ 35-мэ
акIоцIхэм ящыкIэгъэ инженер-
нэ IофшIэнхэр ащызэшIуа-
хыгъэх.

(ИкIэух 5-рэ н. ит)

МэкъэгъэIу

Адыгэ Республикэм щыпсэхуу ыкIи ихьакIэхуу
лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

2010-рэ илъэсым шышхъэIум и 1-м сыхьатыр 20.00-м къалэу
Мыекъуапэ Лъэпкъ музейе дэтхэм ыпашхъэ (урамэу Совет-
скэр, 229), цIыфхэр щызэхъашхытх, зи Хэкужэ къэзыгъэгъэ-
жыгъэхэм я Мафэ фэгъэхьыгъэ театрэ къэгъэлыгъонрэ мэфэкI
джэгурэ щыкIошхытх.

Iофтхьабзэхэм уахэлэжъэнэу укьетэгъэблагъэ.

ЗэхэцэкIо комитет

Адыгэ Республикэм ими-
нистрэхэм я Кабинет, Адыгэ
Республикэм и Президентрэ
Адыгэ Республикэм имини-
стрэхэм я Кабинетрэ я Адми-
нистрацие лъэшэу гухэкI
ащыхъоу ОАО-у «Кубань-
энерго» и Адыгэ, и Красно-
дар электрическэ сетъхэм
ядиректорэу Натхъо Инвер
Юсыф ыкIом фэтхьаусыхэх
янэ идунай зэрихъожыгъэм
фэшI.

ТХАКЛОУ ЦУЕКЪО ЮНЫС КЪЫЗЫХЪУГЪЭР НЕПЭ ИЛЪЭС 70-РЭ МЭХЪУ

Имафэ нэфыльэм къыщезжэ

«Жэу тэджырэм шыкI-хъу къыфалфы» зэралорэм хэлъ шьI. Узыфырикъужэу, зыфэмыгъэкIотэжэу ыкIи зымыгъэбэлэрэгъэу пфэ-лэкIырэр пIалтэ фэмы-шIыжэу пшIэным, бгъэ-цэкIэным ухэтми уапэкIэ лъэшэу улъегъэкIуатэ. Ар етIани утворческэ цыф зыхъукIэ шэн пшъхьап: къэкIорэ мэфакIэм шъхэ зыгъэпсэфыгъэр гу къабзэ-рэкIэ упэгъокIыныр, ухэуцо-ныр тхъагъо. Джащыгъум IофшIэгъэшIуи уилэщт, уи-амалхэри, узытегъэпсыхьа-гъэри къэнэфэщт.

Тхаклоу Цуекъо Юныс цы-фымкIэ уахътэр зэрэосэнчэр ебгъэшIэжыныу шытэп.

МэкъумэшышIэ лъапсэр зи-лэу, адыгэ унэгъо бын дахэм кIыхъухъэгъэ Юныс, шыкIэ-псэукIэ уилэ пшIоигъомэ, та-къыкIэ гъэпсэфыгъор шыбгъэ-зыезэ, ор-орэу узытегъэпсыхьа-гъэр къэбгъэнэфэн зэрэфарэ бэшIагъэ зиушэтыгъэр.

Исабынгъо-кIэлэцIыкIугъо илъэсхэм къащегъэжыгъэу жьыртэджыным есэгъагъ. УIэтэхъоми, нахъ зыкъэпI-тыгъэми, адыгэ унагъо укIы-хъухъагъэу уцапIумэ, хьулъ-фыгъэ кIалэмкIэ апэрэгъэхэр чаныгъэр, хъупхъагъэр, Iоры-шIагъэр арых.

ОшIуми уаеми, фабэми чыIэми къоджэдэсхэм Iофыр яхъоигъ. Пхъэр къэшIыгъэн, къэшэгъэн, зэпыупкIыжыгъэн, гъэтIылыжыгъэн; мэкъур гъэхъазырыгъэн, былымхэм фэIо-фашIэхэр зэшIохыгъэнхэ фэягъэх. Хэтэ шIэн-лэжыныр ащ хэтыжэу илъэсыр кIошты-гъэ. А пстэумэ ахэмылыта-гъэми, еджэн пшъэрылыри уегугъоу умыгъэцакIэу кIэлэ-егъаджи, ны-тыхэри къыпшIо-кIыштыгъэхэп.

«Емыджагъэр нэшъу» зы-фиIорэ гушыIэжыр анахъ мэ-хъанэ ратэу бэрэ къыза-Iоштыгъэ лъэхъаныгъэ Цуекъо Юныс къызыхъэхъагъэу. Джары кIэлэ IупкIэ зэкIэуп-кIагъэми шыIэныгъэ лъэны-къуабэмэ ахэзагъэу зыкъыкIи-гъотыштыгъэр. Шуныгъэ тэрэ-зым цыфыкIэм гъогу зафэ

хихынымкIэ мэхъанэшхо иI. Армэугъэм, кIэлэгъэ-делагъэм дахъыхынуу уахътэ къыфэнэ-жырэп, цыхъэ зэрэфашIэу, зэрэщыгугъыхэрэр зэхисIэу ышъхъэ хэгъэнагъ. Джащ фэдэ кIэлэклагъэ Юныси. Игулыгъэрэ иакъылрэ шыIакIэм хэлъ-хэс-мэ алъылэсэу ыкIи гъунэ алъи-фэу, цыфыгъэм, лыгъэм кIэ-нэкъокъоу къэтэджыгъ. Зы-шIоигъом бэ къыдэхъу хабзэр.

Юныс шIэныгъэ-гъэсэны-гъэм фэкIуагъ, ыгукIэ икIэсэ творчествэм ипчьи мэкIэ-ма-кIэу Iуихыгъ; дунэе гъэшIэ-гъонэу тхэн-гупшысэным зэрэ-щытэу зыритыгъ. Непэ тхаклор Адыгей закъор арэу шымытэу, Кавказым шыпсэурэ цыф лъэпкэ зэфэшъхъафхэми, адыгэ лъэпкыр зыщыпсэурэ IэкIыб къэралыгъохэми, Урысыеми ашашIэ.

1961-рэ илъэсым къыщегъэ-жыгъэу ытхыхэрэр хеутых. АдыгабзэкIэ къыдэкIыгъэх: зэхэт сборникэу «Къушъхъэ чыжъэмэ ямэкъамэхэр», пове-стэу «Хымэ лыуз», «Къэзыгъэ-зэжыгъэ шыужъхэр», повесть-хэмрэ рассказхэмрэ дэтхэу «Iэлыныр Iапэм пызырэп, е Зы шулъэгъу итхыд», романхэу «Шэфлягъу», «Унэ пIыжы», «ГъучI тыгъужыым итаурыхъ», «КъэшъуакIом икъам», ахэм анэмыхъхэри.

Ытхыгъэхэм анахъыбэр урысыбзэкIэ зэдэкIыгъэхэу Москва ыкIи Мыекъуапэ къа-щыдэкIыгъэх. Ахэр: «Чужая боль», «Милосердие Черных гор», «Сказание о Железном Волке», нэмыхъхэри. Мы рома-ныр журналэу «Роман-газета»

зыфиIорэм къыхиутыгъ. Московскэ журналхэу «Сме-на», «Крестьянка», альмана-хэу «Истоки», гъэзетхэу «Литературная Россия», «Сельская жизнь» Цуекъо Юныс ирассказхэм ыкIи ро-манхэм ащыц пычыгъохэр къарыхъагъэх. Ипроизведе-ниехэм ащыцхэр, анахъэу ирассказхэр, Урысыем шып-сэурэ цыф лъэпкэхэм абзэкIэ зэрадзэкIыгъэх.

ЛэшIэгъуныкъом адыгэ литературэм ихъасэ гупсэ-фэу шылэжэрэ Цуекъо Юныс творчествэм гъогу зафэ шыпхыришыгъ. БэшIа-гъэу, кIэлаклэм игупшысэу нэфыльэм къыдэушыгъэм зыкъыгъэнэфагъ. Тхаклом иду-нэкIоцI, идунэеплъыкIэ яба-игъэ, якуугъэ, яшъыпкъагъэ зыми хэкIуакIэрэп. ШыIэкIэ-псэукIэм дэгъоу хэлъыр, дэу хэлъыр нэфагъэ хэлъэу Юныс итхыгъэхэм къащыреIотыкIы. Цуекъо Юныс итворчествэ тикъэралыгъошхоштыгъэу СССР-м, непэ Урысыем ыкIи ежъ ихэку-ихэгъэу дэдэу Ады-геим ятарихъ гъогу, шылаклэм анахъ мэхъанэ зилэ Iофыгъохэу, хъугъэ-шIагъэхэу хэтхэм яхъы-лагъ.

Цуекъо Юныс итворческэ IофшIагъэ Урысые къэралы-гъом ыкIи АР-м осэ дэгъу къы-щыфашIыгъ. ЗэлашIэрэ тха-клор Урысыем итхакIохэм я Союз иадыгэ къутамэ илъэс 30 хъугъэу хэт, УФ-м культурэмкIэ изаслууженнэ IофышI, Урысы-ем итхакIохэм я Союз ыкIи «Роман-газетэм» ипремиеу «Образым» ялауреат, АР-м инароднэ тхакIу, Адыгеим и Къэралыгъо премие илауреат. Непэ зэлашIэрэ тхаклоу Цу-екъо Юныс ыныбжъ илъэс 70-рэ мэхъу. Ар Юныс творческэ IофшIэгъэ дэгъухэмкIэ хегъэ-унэфыкIы.

Лъэпкъым гупшысэкIэ ешIу-шIэрэ тхаклоу Цуекъо Юныс кавказ псауныгъэ пытэ илэу бэгъашIэ хъунэу, итхыльхэм тхылъеджэ дэгъубэ агъотынэу, икъэлэмыпэ мыуцэкIоу, лъэпкэ литературэр ипроизведени-ехэмкIэ ыгъэбаеу шыIэнэу фэтэлэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Пшыныжъ зытелъхэм афэгъэгъугъэным илофыгъохэмкIэ Адыгэ Республикэм и Президент дэжъ щызэххэщэгъэ Комиссием хэтхэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ

Урысые Федерацием и Президент и Указэу N 1500-р зытетэу «Урысые Федерацием исубъект-хэм пшыныжъ зытелъхэм афэгъэгъугъэным ило-фыгъохэмкIэ комисиенхэу ащызэххэщэхэрэм яхъыллагъ» зыфиIоу 2001-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м аштагъэм тегъэпсыхъагъэу **унашъо есшIы:**

1. Пшыныжъ зытелъхэм афэгъэгъугъэным илофыгъохэмкIэ Адыгэ Республикэм и Президент дэжъ щызэххэщэгъэ Комиссием хэтхэу Адыгэ Рес-публикэм и Президент и Указэу N 87-р зытетэу «Пшыныжъ зытелъхэм афэгъэгъугъэным илофы-гъохэмкIэ Адыгэ Республикэм и Президент дэжъ щызэххэщэгъэ Комиссием фэгъэхъыгъ» зыфиIоу 2002-рэ илъэсым мэлылфэгъэу и 1-м къыдэ-кIыгъэмкIэ аухэсыгъэм мы къыкIэлъыкIорэ зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

1) Комиссием В.К. Кондратенкэр, А.Т. Моло-товыр, Н.Щ. ЦуукIыр, А.Ю. Шъуаджэр хэгъэкIыгъэнхэу;

2) Комиссием мы къыкIэлъыкIохэрэр хэгъэ-хъэгъэнхэу:

а) Малышева Еленэ Михаил ыпхъур, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ доктор, Адыгэ къэралыгъо уни-

верситетым тарихъымкIэ ифакультет хэгъэу тарихъымкIэ икафедрэ ипрофессор, естественнэ шIэныгъэхэмкIэ Урысые академием иакадемик;

б) Гъогъо Хъазрэт Хъазэрталый ыкIор, проф-союзхэм яорганizationsхэм я Адыгэ республикэ чыпIэ объединениеу «Адыгэ Республикэм ип-рофсоюзхэм я Федерацие» зыфиIорэм итхъаматэ игуадз;

в) Кириллов Анатолий Клим ыкIор, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» зы-фиIорэм ичIыпIэ общественнэ зыгъэIорышIэ-жыпIэ иорганхэм яIофшIэн зэгъэкIугъэнымкIэ Ассоциацием итхъаматэ;

г) Сихъу Мирэ Рэщыдэ ыпхъур, обществоу «Знанием» и Адыгэ республикэ организациие ип-равление итхъаматэ игуадз.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм шыублагъэу мы Ука-зым кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Президентэу **ТХАКЛОУШЫНЭ Аслъан**

къ. Мыекъуапэ,
бэздзогъум и 20, 2010-рэ илъэс
N 78

Правительствэ телеграмм

Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ IыкIоу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щылэм и Аппарат Адыгэ РеспубликэмкIэ ифедеральнэ инспектор шъхъалэу А. Хъ. ЛыIужъум фэкIо

Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм иде-путатхэм ацIэкIэ ыкIи сэ-сшъхъэкIэ гугъэбэныгъэ хэлъэу укызыхъугъэ мафэм фэшI тыпфэгущIо!

О шыIэныгъэ гъогу шIагъо къэпкIугъ, цыф лъэпкэ зэ-фэшъхъафхэм къахэкIыгъэхэр зыщыпсэухэрэ Адыгеим шIуа-гъэ къытэу илъэсыбэрэ уфэлэ-жыагъ. Республикэ парламен-тым иапэрэ пащэу узщэтми, Федерацием и Совет узхэтми, Адыгэ Республикэм къэра-лыгъо гъэпсыкIэ илэ хъуным, парламентаризмэм ыльапсэхэр пытэнхэм уилахышхо ахэп-шIыхъагъ. Къэралыгъо Iэнэ-тIэшхо пIыгъэу цыфхэм ящы-лакIэ нахъышIу хъуным, рес-

публикэм мамырныгъэ, зыпкытыныгъэ ыкIи зэгуры-Iоныгъэ илэынхэм, къош гъунэгъушIу зэфышыты-кIэхэр пытэнхэм апае пфэ-лэкIыштыр экIэ ошIэ, ащ елытыгъэу Адыгеим имы-закъоу, нэмыкI чIыпIэхэм ащыпсэухэрэми шъхъэклафэрэ лытыныгъэрэ къыпфашIы.

Псауныгъэ пытэ, насып, шыIэкIэшIу уилэнхэу, цыфхэм япсэукIэ нахъышIу хъуным, яамалышIухэр зэгъэуIугъэн-хэм япхыгъэ Iоф къинэу бгъэцакIэрэм гъэхъэгъахэр шыпшIынхэу тыпфэлъало!

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу **Анатолий ИВАНОВ**

«ГЪЭПСЭФЫГЪУ-2010»-РЭ

Иофтхъэбзэ зэфэшъхъафхэр зэхашцэх

Цыфхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ рэхъатныгъэ хэлъэу, машIом тхъамыклагъо къа-фимыхъэу агъэкIоным фэшI, машIор къэмыхъуным лып-лэрэ къулыкIум «Гъэпсэ-фыгъу-2010»-рэ зыфиIорэ Иофтхъабзэр зэхышагъ. Жъо-ныгъуакIэм и 1-м ар рагъэ-жыагъ, чъэпыогъум и 31-м нэс кIошт. Ащ къыдилытэу зыгъэпсэфыпIэ-IэапIэхэр къулыкIум иинспекторхэм ауплъэкIух. ПстэумкIи объек-ти 106-у учетом хагъэуца-гъэр экIэ зауплъэкIум, ахэм ащызэшIуахын фаеу, ау амы-гъэцэклагъэу Iофыгъо 274-рэ афагъэнэфагъ, шапхэхэр зэ-

раукъуагъэхэм ыпкэ къыкIэу пэцэ IэнатIэм Iут нэбгырэ 57-мэ ыкIи юридическэ лицэ 10-мэ административнэ пшъэдэкIыжэ арагъэхъыгъ.

Ахэм анэмыхъIэу ауплъэ-кIугъэ зыгъэпсэфыпIэ-Iэ-запIэхэм ащыц машIор къы-щы-ы-хъ-у-н-ы-м-кIэ ищыкIэгъэ шапхэхэр зэ-рэщамыгъэцэклагъэхэм къыхэкIэу зэфэшIыжыкIы фаеу зэралытагъэм фэгъэ-хыгъэ тхыль судым ра-тыгъ, объектхэм язытет къызщилорэ тхыль 71-рэ хэбзэ органхэм, прокурату-рэм, нэмыкI ведомствэхэм афагъэхъыгъ.

«Гъэсэныгъ-2010»-рэ

Джащ фэдэу гъэсэныгъэм епхыгъэ объектхэр машIор къэмыхъуным зэрэфэхъазы-хэр уплэкIугъэнхэм фэшI, мазэу тызыхэтми и 15-м Iоф-тхъабзэу «Гъэсэныгъ-2010»-рэ зыфиIорэр республикэм шы-рагъэжыагъ, Iоныгъом и 20-м нэс кIошт. ПстэумкIи объект 320-рэ инспекторхэм къапIы-хъанэу учетом хагъэуцагъ. Мы мафэм ехъулэу ау-плъэкIугъи 146-мкIэ зэшIуахын фаеу шыкIэгъэ зэфэшъхъаф 610-рэ афагъэнэфагъ, пэцэ IэнатIэм Iутэу нэбгырэ 86-мэ, юридическэ лицэ 15-мэ адми-нистративнэ пшъэдэкIыжэ

арагъэхъыгъ. Объектхэм къащыхагъэщыгъэ хэукъо-ныгъэхэр зыщагъэнэфэгъэхэ тхылы 175-рэ прокурату-рэм, хэбзэ органхэм ыкIи нэмыкIхэм афагъэхъыгъ.

ЗыгъэпсэфыпIэ-Iэза-пIэхэмрэ гъэсэныгъэм еп-хыгъэ объектхэмрэ уп-лэкIунэу ашашIыгъэхэм къызэрагъэлэгъуагъэм къыпкырыкIыхъэ, машIор къэмыхъуным ахэр нахъы-шIоу фагъэхъазырхэ зэрэхъу-гъэр инспекторхэм къыха-гъэщыгъ. Арэу шыгъми, джы-ри шыкIагъэхэр мымакIэу шыIэх.

Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгея» зыфиIорэм иIофышIэхэм лъэшэу гухэкI ащыхъугъ Адыгэ хэку теле-радиокомитетым итхъаматэщтыгъэу Чэсэбий Вячеслав Махъмудэ ыкIом идунай ззрихъожыгъэр ыкIи ащ игуп-сэхэмрэ илахыльхэмрэ афэтхъаусыхэх.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Зигъо Иофыгъохэр апэ рагъэшъыхээзэ...

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм игъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо палъэ къэсыгъ. Зичэзыу гъэтхэ зэхэсыгъохэм яаужырэу щытыщыр бэдзэогум и 28-м зэхашэнэу агъэнэфагъ. Ащ зыфагъэхъазырзэ, республикэ хэбзэхъухъэ органым икомитетхэм ахэтхэр джырэблагъэ ахэплъагъэх, атегушылагъэх пстэуми апэ игъэшъыгъэн фэе законопроектхэу, нэмыкI Иофыгъохэу Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъо иповесткэ хагъэуцощтхэм.

ХэбзэхъухъанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чIыпIэ зыгъэорышIэжъыным ИофыгъохэмкIэ комитетым (тхьаматэр Г. Я. Орлова) хэтхэр зэхэсыгъоу ялагъэм Иофыгъуи 9 щыхэплъагъэх. Ахэм ащыщ Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законнэу «Адыгэ Республикэм иадминистративнэ-чIыпIэ гъэпсыкIэ ехылагъ» зыфиорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфилоу ятIонэрэу хэплъэгъэным пэе къагъэхъазырыгъэр. Законопроектным къыделъытIэ кIуачIэ зилэ законным я 2-рэ шъхъэр хэгъэхъожьыгъэнэу. Ащ егъэнафэ районхэм ыкIи республикэм икIэлэ койхэм ягъунапкъэхэр зифэшъошэ муниципальнэ образованийхэм ягъунапкъэхэм атефэу гъэпсыгъэнхэу. Джащ фэдэу законопроектным республикэ мэхъанэ зилэ къалэхэм ахъолъырхэм ягъунапкъэхэм ахэхъэхэрр къегъэлъагъох.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Закон зырызхэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм ехылагъ» ыкIи Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законнэу «Адыгэ Республикэм и чIыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Уполномоченнэ ехылагъ» зыфиорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфилохэрэр законхэм кIэщакIо афэхъугъэнымкIэ фитыныгъэу илэхэм атегъэпсыкIыгъэу Адыгэ Республикэм и Президент Парламентым къылыгъэ-лэсыгъэх. Комитетым хэтхэм Парламентым изэхэсыгъо а законопроектхэм ащыхэплъэгъэныр игъо альэгъугъ.

***

Бюджет-финанс, хэбзэIахъыкIи экономикэ политикэмкIэ комитетым (тхьаматэр Р. С. Мыгу) Иофыгъуи 6 хэплъагъ. Ахэм ащыщ Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законнэу «Адыгэ Республикэм и бюджет ИофшIэн ехылагъ» зыфиорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфилоу кIуачIэ зилэ республикэ законыр федеральнэ законодательствэм диштэу зыгъэпсыжырэр.

Джы УФ-м и Бюджет кодекс ишапхъэхэм инвестиционнэ программэр зэхэгъуцогъэныр ыкIи гъэцкIэжыгъэныр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ипшъэрълэу зэригъэнафэрэм къыхэкIэу, инвестициехэр зыхалъхъаштхэ объектхэр зыщагъэпсырэ шъолъырхэм ащыпсэхуэрэм яеплъыкIэ къыдэмылътыагъэу инвестициехэм яхылыгъэу унашъохэр ихъухъэгъэнхэр мытэрэзу депутатхэм алытагъ. Ащ елытыгъэу законопроектным ифэшъошэ гъэтэрэзыжыкIы къагъэхъазырыгъ. Джащ фэдэу депутатхэм къатыгъэ гъэтэрэзыжыкIынуу комитетым хэтхэм игъо альэгъухэрэр зэригъэсэу законыр штэгъэнэу Парламентым изэхэсыгъо хэлэжъэщт депутатхэм къаджагъэх.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законнэу «Адыгэ Рес-

публикэм 2010-рэ илээсымкIэ ыкIи планпалъэу 2011-рэыкIи 2012-рэ илээсхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехылагъ» зыфиорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфиорэм федеральнэ бюджетым къыкIыгъэ мылъкоу сомэ миллиони 179-рэ мин 20-м ишIуагъэкIэ республикэ бюджетым ифедэхэми ихъарджхэми хэгъэхъожьынхэр афэшIыгъэныр игъо елэгъу. Ащ щыщэу сомэ миллиони 150-рэ мин 26,2-р пстэуми агъэфедэрэ автомобиль гъогухэр гъэпсыгъэнхэм, гъэцкIэжыгъэнхэм, гъэцкIэжыгъэнхэм ыкIи Iыгъыгъэнхэм апIуагъэхъашт, сомэ миллион 28-рэ мин 293,8-р псэупабэу зэхэт унэхэр капиталнэу гъэцкIэжыгъэнхэм телытагъ.

Комитетым хэтхэм законопроектным ыгъэнэфэрэ зэхъокIыныгъэхэм адырагъэштагъыкIи ар еджэгъуитIумкIи штэгъэныр Парламентым изэхэсыгъо хэлэжъэщт депутатхэм игъо афальэгъугъ.

***

Мылъку ыкIи чIыгу зэфыщытыкIэхэмкIэ комитетым (тхьаматэр Э. А. Къуекъу) ятIонэрэ еджэгъу пэе къыгъэхъазырыгъ Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законнэу «ЧIыгу зэфыщытыкIэхэр гъэорышIэгъэнхэм ехылагъ» зыфиорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфилоу кIуачIэ зилэ республикэ законыр федеральнэ законодательствэм диштэу гъэпсыжыгъэнэу зыгъэнафэрэр.

Урысые Федерацием и ЧIыгу кодекс ия 24-рэ статья зэригъэнафэрэм тегъэпсыкIыгъэу

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ифитыныгъэхэм ахагъахъозэ, Адыгэ Республикэм и Закон ия 3-рэ статья ия 12-рэ пункт зэхъокIыныгъэхэр фашIыгъэх.

***

Социальнэ политикэмкIэ, псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи ветеранхэм ИофыгъохэмкIэ комитетым (тхьаматэр Т. М. Петрова) хэтхэр Иофыгъо 15 хэплъагъэх. Ахэм ащыщэу 2-р Парламентым изичэзыу зэхэсыгъо иповесткэ хагъэуцонэу агъэнэфагъ.

Законопроектхэу «Илээс ИофшIагъэу ялэхэм апае пенсие афэгъэуцугъэныр» зыфиорэм Иоф дашIэ зэхъум депутатхэм гъэтэрэзыжыкIы 18 къатыгъ. Ахэм янахъыбэм редакционнэ-правовой мэхъанэ ялагъ. Федеральнэ законодательствэм тегъэпсыкIыгъэу илээс ИофшIагъэу ялэхэм апае пенсие афэгъэуцугъэнымкIэ фитыныгъэ зилэхэм пенсией зэраратырэ шIыкIэр гъэорышIэгъэным телыгъэгъэ гъэтэрэзыжыкIынуу къатыгъэхэм законопроектным иконцепциехэм зэхъокIыныгъэ афашIыщыгъэп. Арышъ, комитетым хэтхэм игъоу альэгъугъэ гъэтэрэзыжыкIынуу зэрэдыхэтхэу законыр штэгъэныр Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъо хэлэжъэщт депутатхэм игъо афальэгъугъ.

Джащ фэдэу Парламентым изэхэсыгъо иповесткэ комитетым хигъэуцугъэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъо ипроектхэу «ШокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондым и Правление

хэтхэм зэхъокIыныгъэ афэшIыгъэным ехылагъ» зыфиорэр. Унашъом егъэнафэ ЗАО-у «Медицинэ страховой компаниеу «Солидарность для жизни» зыфилоу Адыгэ Республикэм щылажъэрэм идиректор Правлением хэгъэхъэгъэнэу.

***

ГъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ ыкIи ныбжьыкIэ ИофыгъохэмкIэ комитетым (тхьаматэр Ю. Ю. УдыкIаку) хэтхэр нэмыкI Иофыгъохэм ягъэсэу хэплъагъэх Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэ Федеральнэ программэу «ПсэупI» зыфилоу 2002 — 2010-рэ илээсхэм ателытагъэм иподпрограммэу «Унэгъо ныбжьыкIэхэм зычIэ-сыщт унэхэр ягъэгъотыгъэнхэр» зыфиорэр гъэцкIэжыкIыным хэлэжъэрэ муниципальнэ образованийхэм Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къыхэкIырэ субсидиэхэр зэратырагуащэхэрэм иметодикэ ехылагъ» зыфиорэм.

Урысые Федерацием и Бюджет кодекс ия 139-рэ статья ия 4-рэ Iахъ зэригъэнафэрэмкIэ, УФ-м и субъект ибюджет къыхэкIырэ субсидиэхэр муниципальнэ образованийхэм атырагуащэ Урысые Федерацием и субъект изакон е Урысые Федерацием и субъект иапшъэрэ къэралыгъо хэбзэ гъэцкIэкIо орган инорматив правовой акт атегъэпсыкIыгъэу. Законом кIуачIэ илэ зэрэхъугъэм лыпытэу подпрограммэу 2010-рэ илээсым телытагъэм игъэцкIэжыкIы фежъэщтых.

***

КультурэмкIэ, спортым-

кIэ, СМИ-мкIэ ыкIи общественнэ организациехэм Иоф адэшIэгъэнымкIэ комитетым (тхьаматэр Е. И. Салов) депутатхэм къатыгъэ гъэтэрэзыжыкIынуу къыдилътыгъэхэу, ятIонэрэ еджэгъу пэе къыгъэхъазырыгъ Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм политическэ партией хэтхэм ялофшIэн телеканалхэм ыкIи (е) радиоканалхэм къащагъэлъагъо зыхъукIэ зэфэдэ фитыныгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэм ехылагъ» зыфиорэр.

Урысые Федерацием и Президент УФ-м и Федеральнэ ЗэIукIэ фигохъыгъэ Джэпсалъэм УФ-м и субъектхэм яхэбзэ-ихъухъэ органхэм ахэт политическэ партиехэм ялофшIагIэ телеканалхэм ыкIи (е) радиоканалхэм къащагъэлъагъо зыхъукIэ зэфэдэ фитыныгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэ фаеу зэригъэнафэрэр гъэцкIэжыкIыгъэн гухэлъым пэе законопроектыр къагъэхъазырыгъ.

Ащ нэмыкIэу, комитетым хэтхэу Е. И. Саловыр, С. Г. Писмак, В. Ф. Сороколет ыкIи В. В. Мельниковыр кIэщакIо фэхъугъэх Парламентым бэдзэогум илэшт зэхэсыгъом «Парламент сыхъатым» тегъэпсыкIыгъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къыщагъэхъазырыгъэ Иофыгъоу кIэ хэмылгъэу дошкольнэ гъэсэныгъэ пстэуми зэрагъэгъотын альэкIынуу гъэпсыгъэнымкIэ гражданхэм къэралыгъо гарантиехэр ягъэгъотыгъэнхэм ехылагъэм.

***

Предпринимательствэм ыкIи туризмэм хэзэныгъэ ягъэшIыгъэнымкIэ комитетым (тхьаматэр И. М. Ческидов) хэтхэр хэплъагъэх Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэу «Сатгу ИофшIэным къэралыгъо гъэорышIэн хэлъхъэгъэным ылъэныкъокIэ Адыгэ Республикэм икIэралыгъо хэбзэ органхэм яфитыныгъэхэр гъэцкIэжыкIыгъэнхэм ехылагъ» зыфиорэм. Мы законопроектыр зэхэгъэуцугъэ 2009-рэ илээсым тыгъэгъазэм и 28-м номеру 381-ФЗ зытетэу аштэгъэ Федеральнэ законнэу «Урысые Федерацием сатгу ИофшIэным къэралыгъо гъэорышIэн щыхэлъхъэгъэным лыапсэ фэхъухэрэм яхылагъ» зыфиорэм тегъэпсыкIыгъэу.

Комитетым хэтхэм Парламентым изэхэсыгъо хэлэжъэщт депутатхэм законопроектыр штэгъэнэу игъо афальэгъугъ.

Ащ нэмыкIэу федеральнэ законхэм япроектхэми ахэплъагъэх. Ахэм ащыщых «Федеральнэ законнэу «Рекламэм ехылагъ» зыфиорэм (IэкIыб рекламэр ары зыфэгъэхъыгъэр) ия 19-рэ ыкIи ия 33-рэ статья хэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ», «Федеральнэ законнэу «Зырызыщэ бэдзэршIыпIэхэм» яхылагъ зыфиорэ Федеральнэ законом ия 1-рэ статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ехылагъ» зыфилохэрэм, нэмыкI-хэм.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ипресс-къулыкъу.

ЛІӘХЪУСЭЖЪ
Хъаджэрэтбий,
«Адыгэ макъ»
ижурналист.

ЮНЫГЪУ-2010-рз

Псынкләу, чәнагъэ фәмышъоу ләжъыгъэр гутхыжъын!

ДЖЭДЖЭ РАЙОНЫМ ЮНЫГЪОР ЩАУХЫГЪ

РеспубликэмкӀэ апӀрзу бжыхъасэхэм ялұхыжъын Джәджэ районым шаухыгъ. Адыгеим мэкъу-мэщымкӀэ и Министерствэ кызыртыгъэмкӀэ, бэдзэогъум и 26-м ехъулӀзу районым иӀгъэ хъэ ыкӀи коц гектар мин 29-м ехъур аугъоижыгъ. Гектар тельытӀу гурытымкӀэ центнер 44,5-рз кырахи, пстӀумкӀи тонн мини 129-м фӀдиз хъазыр къахыжъыгъ.

Республикэм коцым илұхыжъын бэдзэогъум и 26-м ехъулӀзу зыщынагъэсыгъэр

Районхэр	Коц гектар пчыагъуу йуа- хыжыщыгъэр	Гектар пчыа- гъуу йуахы- жыгъэр	Тонн пчыа- гъуу къахы- жыгъэр	Гектар пчыа кы- рахыгъэр
Джәджэр	25039	25039	111477	44,5
Коцхъаблэр	14752	13511	56742	42,0
Красногвардейскэр	11827	10807	47602	44,0
Мыекъуапэр	4937	4029	10035	24,9
Тэхъутемыкъуаер	2822	1952	3002	15,4
Теуцожыр	7916	6383	24124	37,8
Шәуджәныр	12547	11322	50260	44,4
къ. Мыекъуапэ	3804	3779	10195	27,0
Адыгэкъал	280	210	630	30,0
РеспубликэмкӀэ	83924	77032	314067	40,8

Красногвардейскэ районым щызэхэщэгъэ СПК-у «Штурбино» зыфилоу Анцокъо Бислъан зипашэм мыгъэ бжыхъасэхэр шагъэбгъуагъэх. ХъызмэтшӀапӀэм пстӀумкӀи чыгу гектар 1050-м фӀдиз хъазыр иӀ, ащ щыщӀу гектари 100-м хъэр, гектар 400-м коцыр къащагъэкӀыгъ. Хъэу йуахыжыгъэм гектар тельытӀу центнер 40-м ехъу кырахыгъ.

ТехникӀу ләжыгъэр зэраугъоижыщтыри, чыгур зэрагъэхъазырыщтыри хъызмэтшӀапӀэм иӀэх. Комбайнхъу «Енисей» зыфиорэм фӀдӀу 3, «Нива» зыфиорэм фӀдӀу 2, тракторхъу «МТЗ-80» зыфиорэм фӀдӀу 3, «МТЗ-82» зыфиорэм фӀдӀу зы, фӀшъафхӀэри хъызмэтшӀапӀэм шагъэфедӀэх.

Ләжыгъэ шъхӀаӀу коцым илұхыжъын хъызмэтшӀапӀэм зыщыфӀежъэхэм пшӀэрылӀуу зыфагъэуцужыгъагъ яӀэ гектар 400-р мӀфӀэ йофшӀӀэгъуипшӀыкӀэ аугъоижыныу. БӀрӀ ошх къещӀхъу кызырӀэхӀыгъэр пӀрыохъу афӀхъугъэми, районымкӀэ апӀрӀэхэм ащыщӀу ялӀжыгъэ йуахыжыгъ. ГурытымкӀэ коцым гектар тельытӀу центнер 45-рз кырахыгъ. Ар гъэрӀкӀо къахыжыгъагъэм нахыи центнер зауӀлӀкӀэ нахыб.

Бжыхъэ ләжыгъэхэр йуахыжыфӀхӀэ комбайнерхэм азыфагу зӀнӀкӀокъуныгъэр шӀуагъэ кыкӀаглоу щызэхэщэгъагъ. МыгъэрӀ йоныгъом зикомбайнӀэ анахыбӀу ләжыгъэр чӀязыгъэщыгъэр комбайнер пӀрытӀу Леонид Клат ары. ГъэрӀкӀуи мы комбайнерым

ПӀрыт

МыгъэрӀ йоныгъом комбайнер пӀрытхъу зыцӀӀэ кырилохӀэрр макӀӀӀ. Ахэм зыкӀӀэ ащыщ мы сурӀтым ишӀуӀлӀгъӀрӀ комбайнерӀу Шәуджән районым щыщ СПА-у «Былымахъу» зыфиорэм щылӀжӀэрӀ НабӀкӀо Заур. ИлъӀс пчыагъэ хъугъэ мы кӀаӀлӀр йоныгъом чанӀу зыхӀаӀжӀэрӀр, районым имызакъоу республикӀэми ләжыгъэхэм якъӀӀ-ложынкӀӀэ пӀрытныгъэр щӀубытӀу кызырӀэхӀыгъэр макӀӀӀ. Мыгъи ащ икомбайнӀу «Дон» зыфиорэмкӀэ хъэу ыкӀи коцӀу кыложыгъэр тоннишӀӀэ пчыагъэ мӀхъу.

Мыгъэ хъызмэтшӀапӀэм хъэ гектари 100-м фӀдиз хъазырӀуу шӀуахыжыгъэм гектар тельытӀу центнер 55-рз кырахыгъ. Ащ ыуж ошхӀу бӀрӀ къещыгъэхэм ялофшӀӀӀн зӀпагъӀуи, ашӀуаӀбӀ шӀӀу мӀфӀэ ошӀухэм яжӀэхӀу охътӀ шӀукӀае агъӀкӀуагъ. Чыопсыр зыпкӀэ зуцожым, коц гектар 1000-у къагъӀкӀыгъэм илұхыжъын псынклӀу зӀшӀохыгъэным фӀгъӀхыгъэ амал зӀфӀшъафхӀу аӀкӀӀӀлӀхӀэр зӀкӀӀэ фӀагъӀорышӀагъэх.

Фермер цӀӀрылоу ОтӀшыкӀо Аслъан зипӀӀӀэ СПА-у «Былымахъом» икоц хъасэхэм ятеплӀӀэ дӀхӀ дӀдагъ. Республикэм мӀкӀу-мӀщымкӀэ и Министерствэ йоныгъом фемыжъэхӀӀэ зӀхӀӀӀгъӀгъэ комиссием районхэр кыкӀлұхъхӀэ зӀхъум мы хъызмэтшӀапӀэм кыщӀалӀгъӀгъӀ коц хъасэхэм языгъет зӀрӀдахӀэр зӀкӀӀэми хагъэу нӀфыкӀыгъагъ.

Коцым илұхыжъын хъызмэтшӀапӀэм иӀэ комбайнхъу «Енисей» зыфиорэм фӀдӀу 3, «Дон» зыфиорэм фӀдӀу 2 фӀгъӀзӀгъагъэх. Ахэм зы мӀфӀэ йофшӀӀӀгъум кыкӀлоцӀ коц гектари 100-м фӀдиз йуахыжыщтыгъ. ДжаушӀтӀу комбайнер пӀрытхъу НабӀкӀо Анзор, Владимир Целуйко, БоджӀкӀо АскӀэрбий, Виталий СкрупскӀэр, Геннадий ПироженкӀэр зӀнӀкӀокъухъӀӀэ чӀнагъэ фӀмыхъоу ләжыгъэр угъоижыгъэным фӀгъӀхыгъэ йофшӀӀӀнхӀэр дӀгъоу зӀшӀуахыгъэх.

— АпӀу коцым илұхыжъын тызыфӀежъэм анахъ хъӀсӀэ мыдӀгъу дӀдӀу тӀӀӀхӀэр тыугъоижыгъэх, — еӀо хъызмэтшӀапӀэм ипӀащӀу ОтӀшыкӀо Аслъан. — ТылкыӀуатӀ кӀӀс нахъ коц хъӀсӀӀоу тызхӀахӀӀэр гектар

тельытӀу центнер 60-м фӀдиз къатыгъ. ТикӀалӀхъу йоныгъом хӀӀаӀжӀӀхӀэрм уащыгъуныр яфӀшъуаш. Ахэм сӀнӀхъатӀу яӀр дӀгъу шъыпкӀӀу аӀӀ кырагъэхъагъ. Ләжыгъэр кӀӀӀожыгъэнымкӀи зӀцӀгъӀэнымкӀи бӀмӀэ щысӀшӀу къагъӀагъо. Комбайнер тӀӀӀп шӀӀӀрылӀуу иӀӀр ымыгъӀаӀкӀӀу. Джащ фӀдӀу автомашинӀэхэмкӀэ ләжыгъэр комбайнер зӀнӀкӀокъуныгъэм пӀрытныгъэр щыӀыгъ ХъорӀӀӀ Аслъан.

ТыгъуасӀ телефонимкӀэ макъӀ кызырӀтӀагъӀлугъэмкӀэ, ОтӀшыкӀо Аслъан зипӀӀӀэ хъызмэтшӀапӀэм йоныгъошхор шаухыгъ. Ащ шӀуахыжыгъэ коц гектар пӀпчӀ центнер 55-м ехъу кырахыгъ.

Якоц дӀгъоу къятагъ

хъызмэтшӀапӀэм пӀрытныгъэр щыӀыгъыгъ.

— Бжыхъасэхэм афӀшъафӀу сыд фӀдӀ ләжыгъэхӀа шъуицӀыгу кыщыжыгъӀыгъхӀэр? — теупчӀы Анцокъо Бислъан.

— КоцымрӀ хъӀмрӀ афӀшъафӀу гектар 360-м тыгъӀгъӀӀӀ ащытшӀагъ, адрӀ чыгоу кӀӀнагъэм силосыпхӀӀ кӀӀзытшӀт натрыфыр, илъӀсыбӀрӀ кӀӀкӀырӀ уцхӀэр ыкӀи фӀшъафӀ культурӀхъу йускӀӀ дӀгъӀфедӀшӀхӀэр щытшӀагъэх, — джӀуап кӀе-тыжы кызымэтшӀапӀэм ипӀащӀ.

— ЛәжыгъӀу кӀӀшӀухыжыгъэм сыда ешӀупӀсырӀр? — джыри зы упчӀӀ фӀтӀгъӀууу Бислъан.

— ХъӀу тыугъоижыгъэм щыщӀу тонн 200 зы килограммыр сомӀ 2-рз чӀапыч 50-кӀӀэ тшагъӀ. Ләжыгъэм ишӀӀн джащ щызӀпӀыдгъӀуу, огъушхоу хӀгъӀгъум щыӀагъэм кыхъӀкӀӀу ащ ыуасӀ нахъ кыдӀкӀуаешӀ, тӀӀкӀӀӀр тежӀнӀу итхъухъагъ.

— Чыгоу кышӀуфӀгъӀзӀагъӀхӀэр цыфхэм къатефӀжыгъэхэм ащыщынхӀэ фӀае.

— Ары, зӀкӀӀэ чыгоу дӀгъӀа-жӀӀӀр пӀахъу цыфхэм кытфагъӀзӀагъӀхӀэр арых. Зы паем фӀшӀӀ

ахӀэр кытӀзӀытыгъэхэм ләжыгъэ зы тонн, шӀоушыгъу килограмм 50, тыгъӀгъӀзӀ дӀгъӀэ литрӀ 20 аӀкӀӀтӀгъахъӀ. Ащ фӀшъафӀу чыгъум тефӀрӀ хъакулахыр афӀтӀзты, унагъохэм яхӀатӀхӀери афӀтӀжӀоу.

— Йоныгъом даклоу сыд фӀдӀэ йофшӀӀӀнхӀа зӀшӀӀошӀухыгъэхӀэр?

— Ләжыгъэхэм ялұхыжъын даклоу былымӀусхӀэр дӀгъӀхъазырыгъэх. ПстӀумкӀи орзӀ тонн 40, мӀкӀу тонн 45-м ехъу кымафӀм фӀдӀгъӀхъазырыгъ. Ащ даклоу кӀӀкӀлошт ләжыгъэр кызыщыдгъӀкӀышт чыгъухэм ягъӀхъазырыны тыпылӀ. ЗӀритхъухъагъэмкӀӀэ, чыгоу тӀӀӀм ызыныкӀом бжыхъасӀхӀэр ащытшӀӀӀштых. АдрӀ кӀӀнӀрӀ чыгур соем, тыгъӀгъӀзӀм, натрыфым ыкӀи илъӀсыбӀрӀ кӀӀкӀырӀ уцхӀэм ядгъӀу-убытышт.

ХъызмэтшӀапӀэм былымӀӀӀ-шӀы 155-рз шаыгъ, ащ щыщӀу шӀӀ кӀӀзытырӀ чӀмхӀэр 50 мӀхъух. ЛәжыгъӀу къахыжыгъэм щыщ ӀахъӀ былымӀускӀӀӀа агъӀфедӀшт.

СПК-у «Штурбино» зыфиорэм чыгуӀлӀжыными былымхъуныи нӀбгырӀ 55-рз шафӀгъӀзӀагъ. ЗӀкӀӀэ ащыкӀӀгъӀэ механи-

заторхӀэр, шоферхӀэр, былыма-хъохӀэр яӀэх. ЗылофшӀӀӀн дӀгъоу зыгъӀцакӀӀхӀэрм аӀукӀӀжырӀ лӀжапкӀӀм егъӀрӀзӀэх.

ХъызмэтшӀапӀэм ипӀащӀэ кызырӀорӀмкӀӀэ, шӀӀм гъомылӀпхӀӀэ зӀфӀшъафхӀэр шыхӀашыкӀыныхӀэ зыщӀалӀкӀышт цехӀрӀ ләжыгъӀу къахыжырӀм щыщ зышахъаджышт шъхӀаӀрӀ агъӀпсыштых. АхӀэми йофшӀӀӀӀӀ чыӀӀӀӀхӀэр цыфхэм ащагъӀотыштых.

БжыхъасӀхӀэм ялұхыжъын зыщыкӀогъӀ лӀӀӀхъаным ащ фӀгъӀзӀагъӀхэм яфӀныкӀуагъӀхӀэр зӀкӀӀэ губгъом шагъӀцакӀӀхӀӀӀ ашӀыгъ. ОхътабӀ темыкӀуадӀу шӀӀджӀгъуа-шхӀэр ыкӀи пчыхъӀшъхъашхӀэр механизаторхӀӀмрӀ водитӀельхӀмрӀ зӀрафӀзӀхӀащӀыгъӀхӀэр зӀкӀӀэми агу рыхыштыгъ.

РайонымкӀӀэ апӀрӀэхэм ащыщӀу йоныгъошхор зыщаухыгъӀэ СПК-у «Штурбино» зыфиорэм зыгъӀ йофшӀӀӀнхӀэр мы мафӀхэм щызӀшӀуахых. ХъызмэтшӀапӀэм ипӀащӀу Анцокъо Бислъан кызырӀорӀмкӀӀэ, гъӀхъагъӀу яӀӀхэм ахагъӀхъоныр ары пшӀӀӀрылӀ шъхъаӀуу зыфагъӀууцужырӀэр.

СурӀтым итыр: **комбайнер пӀрытӀу Леонид Клат.**

Тезыхыгъэр Аркадий Кирнос.

Программэм ишлуагъэкIэ кьалэр кьэкIэрэкIэжьи

(Апэрэ нэклубгъом кьыщесъ).

2010-рэ илээсым имэзихэу пыкыгъэм псэулабэу зэхэт унэ 65-рэ агъэцкIэжьи, ащ зэкIэмкIи сомэ миллион 261,8-рэ пэлуагъэжьи. Джащ фэдэу мы илээсым иятIонэрэ квартал телытагъэу гъэцкIэжьиным апэлуагъэжьи ахыщэр ЖКХ-м щыкIорэ реформэхэм Iэпылэгъу афэхуэгъэнымкIэ Фондым кьафитIупшыгъ.

Мы уахътэм Мыекьуапэ иурамэу Калининм тет унэу зиномер 299-р капиталнэу агъэцкIэжьи, атыгъ. Ащ нэмыкIэу унэ 26-мэ ашхъэхэр зэблахуэгъэх, уни 7-мэ ятеплэхэр агъэцкIэжьи, уни 3-мэ акIоцIхэм ящыкIэгъэ инженернэ IофшIэнхэр ащызышлуахыгъэх.

Къэлогъэн фае мы программэр цыфхэмкIэ Iэпылэгъушхоу зэрэщытыр ыкIи ар бэмэ зэрэзэхашлагъэр. Сыда Iомэ илээс пчыгъэм кьыкIоцI псэулабэу

зэхэт унэхэр капиталнэу зэрамыгъэцкIэжьи гъэхэм кьыхэкIэу, ахэр кьызэхэтакъо-хэу рагъэжьи, ятеплэи гур ыгъэкIодыштыгъ, ащ дакIоу

кьалэри кьагъэ-Iаештыгъэ. Джы мы программэм ишлуагъэкIэ аужырэ илээс-хэм унэгъуабэ зычIэс унэ зэтетхэр кIэракIэ кьызэрэхуэгъэхэр нэрылгъэу кьыпфэху, ахэм гъэкIэжьи н-гъэцкIэжьиным арашылIагъэхэм гур кьы-дащае, тикъали нахь кIэракIэ кьэхуэгъ.

Мы программэм ишлуагъэ зэхэзышлагъэхэм ащыщых Мые-

кьуапэ иурамэу Лениным ыцIэ зыхырым тет унэу зиномер 90-м чIэхэри. Мы унэм щыпсэхэрэм кьызэралуагъэмкIэ, бэшлагъэу зыгъэгумэкишты-

гъэхэу, бэрэ зэжагъэхэр джы кьадэхуэгъ. Джырэ уахътэм ООО-у «Ремстройсервис» зыфилорэм мыщ гъэцкIэжьи дэгъухэр щырегъэкIокIых. ПсэолъэшI фирмэм ипашэу Мэркъээ Аслъан кьызэрэ-тилуагъэмкIэ, зэнэжыкIэу шы-кIэм тетэу мы унэм игъэцкIэжьи кьыдахыгъ. ПлIэу зэтет унэм ышхъэ зэблахуэгъ, дэпкхэр агъэлэштых, ащ нэмыкIэу унэ кIоцIым инженернэ IофшIэнхэр шагъэцкIэштых.

— Зы лъэхъанэ горэм цыфхэм нахь псынIэу псэу-плэхэр ягъэгъотыгъэнхэм пае бетон блокхэм ахэшыкIыгъэ унэхэр агъэпсыштыгъэх, мы унэри ащ фэд, — кьелатэ Ас-

лъан. — Ау ащ фэдэ псэуалъэр кIымафэм пфэгъэфабэрэп, гъэ-мафэм пфэгъэуучыIатэрэп. Арышгъ, джыдэдэм тэ унэм идэпкхэм «изофолкIэ» тя-шлушIэ, ыкIылу шпаклевкэ те-тэлхъэ, етIанэ тэгъэлэжьи. Джащ фэдэу унашхъэр рубе-роид зытегъэпкIагъэм фэда-гъэти, джы шхъэлэтхэр тед-гъэуцохи, профнастил тетл-хъагъ, пхъэшхъакIэхэр кIэгъ-IулIэх. ЖКХ-м щыкIорэ зэ-хъокIыныгъэхэм Iэпылэгъу аф-эхуэгъэнымкIэ Фондыр ары ах-щэр кьэзытIупшырэр. Мы гъэцкIэжьиным адакIоу бал-конхэри гъэкIэжьи гъэнхэмкIэ гъэрэкIо Iизын кьытатыгъа-гъэп. Джыри зэ Минстроим иIофшIэнхэм залудгъэкIэнышIэ Iизын кьытатмэ, ахэри дгъэцкIэжьиштыгъ. Сыда Iомэ бал-конхэм ятеплэу уигъэрэзэнэу щытэп, ащ унэм итеплэи кьегъэIае. Iизын кьытатмэ, зэкIэри зэдиштэу профнастилкIэ кьэдгъэпкIыштыгъ.

Аслъан кьызэрилуагъэмкIэ, мы унэм игъэкIэжьи зэкIэмкIи сомэ миллиониплI фэдиз пэ-лухъанэу ары кьызэралыта-гъэр. ПлIэу зэтет унэм теплэу илэштэр зэблахуэгъ, ар шьоу зэрэгъэлэгъэштэри кьыхахыгъ.

Мэркъээ Аслъан зипэщэ псэолъэшI фирмэм мыщ нэ-мыкIэу джыри кьалэм псэу-лабэу зэхэт унишымэ гъэцкIэжьиным ашхышIэх. Урамэу Жуковскэм ыцIэ зыхырым тет унэу зиномер 59-м ышхъэ

зэблахуэгъ. А урам дэдэм тет унэу зиномер 20-м ышхъэ профнастил тыралыгъагъ, джы инженернэ IофшIэнхэр аща-гъэцкIэх. Урамэу Красноок-тябрьскэм тет унэу зиномер 3-м ышхъэ зэблахуэгъах, унэм ыкIоцI инженернэ IофшIэнхэр шызышлуахыгъэхэу, унэм итеплэу нахь кIэракIэ зэралыным пылтых. Аслъан кьызэрилуагъэмкIэ, пIалъэу кьафагъэнэфагъэм шлуа-мыгъэкIэу, Iоныгъом и 1-м еху-лэу IофшIэнхэр кьаухыштыгъ.

— Мы программэр цыф-хэмкIэ Iэпылэгъушхоу щыт, — еIо Аслъан. — Анахъэу кьэлэ гупчэр кьэзыгъэIаештыгъ унэ-хэр джы кьызэрэкIэжьи гъэхэм гу лъымытэн плъэкIырэп. Цыфхэр ахэм лъэшэу ащэ-гушIукIых. Мы программэр 2011-рэ илээсым нэс телы-тагъ. Арышгъ, джыри тапэки ащ фэдэ Iофтхъабзэхэм тахэлэ-жъэн мурад тиI. Фондым кьыкIэу тиреспубликэ кьыра-тыгъэ ахыщэр дэгъоу зэрагъэ-федэрэм кьыхэкIэу, тапэки гъэцкIэжьиным апэлуахыщт мылкъур Адыгеим кьыфа-тIупшыштыгъэу тэгугъэ. Ащ Прави-тельствоэри, кьэлэ администра-циери яшгыпкъэу ыуж итых, IофшIэнхэр зэрэкIохэрэм ренэу зыщагъэгъуазэ.

КИАРЭ Фатим.

«Донорхэм яшэмбэт» зэхашэшт

ШЪУНАIЭ ТЕШЪУДЗ!

Илээсиц хуэгъэ мыщ фэдэ акцие кьэралыгъом зыщы-рагъэкIокIырэр. Мыгъэ а Iофтхъабзэр шышхъэIум и 7-р ары Урысыем зыщызэ-хашэштэр.

Урысые Федерацием пса-уныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоны-гъэмкIэ иминистрэу Татьяна Голиковам цыфхэм закы-зыщафигъэзэрэ джэпсалъэм кьыщелэ: «Донорствэм зегъэуштомбгъуэгъэныр кьэ-ралыгъом ипшъэрылгъэ шхъа-Iэхэм ащыщ. Ащ фэлэжъэнэу

щыт Программэу илээситIу хуэгъэу Iоф зыдатшIэрэм ишлуагъэкIэ, донорхэм япчы-гъэ кьыщыкIэнэу зэрэригъэ-жъэгъагъэр кьызэтэдгъэузон зэрэтлгъэкIыгъэм имызакъоу, ахэм япчыгъэ проценти 4-кIэ нахыбэ тшIын тлгъэкIыгъэ. Непэ тикъэралыгъокIэ нэгы-ри 100-м ренэу лъы зытырэ донор 14 телытагъэу тиI, ау тызыфаер ахэм япчыгъэ 25-м нэдгъэсыныр ары. Урысые ыкIи дунэе опытым кьегъэ-лгъагъо ренэу лъы зытырэ до-норхэм яшлуагъэкIэ лъым изы-

тет нахь ултыплъэным, сы-маджэм хакIэрэ лъыр нахь шы-нэгъончэным иамалхэм зы лъэныкъомкIэ зэрахыгъэр. Адрэ лъэныкъомкIэ — донорэу ренэу лъыр зытырэм ипсау-ныгъэ изытети зэпыу имыIэу лъыплъэнхэ фаеу мэхъу.

IофшIэгъу мафэм лъыр зы-тын зымылгъэкIырымэ апае Всероссийскэ акциеу «Донор-хэм яшэмбэт» зыфэтлуагъэр шышхъэIум и 7-м зэхашэшт.

Мы Iофтхъабзэм мэхъанэу иIэр кьагурыIозэ, цыфхэр ащ кьыхэлэжъэнхэу сэгугъэ, псау-

ныгъэ пстэуми яIэнэу сафэ-лгъало».

Лъыр зыщахыщэр Адыгэ республикэ станцием иврач шхъаIэу ЦуукI Малыч ты-зэрэщигъэгъозагъэмкIэ, тирес-публикэ мы акцием мэхъанэшхо щыраты, илээс кьэс ащ фэдэ Iофтхъабзэ щырагъэкIокIы. Джыдэдэм станциер зычIэт унэм гъэцкIэжьи IофшIэнхэр щэкIохыш, лъыр мыщ цыфхэм а мафэм щахышын алъэкIы-щтэп. Ащ пае акциер щы-рагъэкIокIышT Тэхъутэмыкьое

районным, гупчэ сымэджэщэу поселкэу Инэм дэтым.

Районным щыпсэхэрэр ак-цием чанэу кьыхэлэжъэнхэу, лъыр зытырэ пэпчэ зыгорэм ищыIэныгъэ кьызэригъэнэ-жыштыгъ, чыпIэ кьин итым Iэпылэгъу фэхъун зэри-лгъэкIыштыгъ егупшысэзэ шышхъэIум и 7-м район гупчэ сымэджэщым кье-кIолIэнхэу ащэгугъых акци-ем изэхэщакIохэр.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

АДЫГЭКАЛЭ шыпсэурэ Иэшынэ Сэфэрбий тигъолыгъыр шызылэшынэр еж ищыфыгъэ, иадыгагъэ, изеклоклэ-псэуклэхэм кыфахыгъэ. Шылынгъэм игъогу кын, гъогу шлагъо кыкIугъ ащ. 1945-рэ илъэсым имэкъуогъу мазэ и 5-м Теуцожь районымкIэ къуаджэу Шыханчэрыехаблэ (Краснодарскэ псыубытыпIэр ашы

чIыпIэм, еж кIэшакIо фэхъуи, зэкIэмэ апэу сауэгъэт шагъуцугъ. Топонимием ыльэныкIокIэ IофшIэгъэшхохэр илэх. Лъэпкъ гъээтэу «Адыгэ макъэм» иныбджэгъушIухэм ащыщ, ащ инэкIубгъохэр Иэшынэ Сэфэрбий итхыгъэхэм къагъэкIэракIэу, къагъэбаеу кыхэкIы. Ветераныр еджапIэхэм бэрэ ащIэ, зIукIэгъу гъэшIэгъонхэр ныбжьыкIэ-

Москва щыIэгъэ парадым хэлэжъагъ

зэхъум агъэкошыгъэм) кышчы-хъугъ, щапIугъ.

Джыри еджапIэр кыухыгъагъэп нэмыц техакIохэр тикъэра-лыгъо кызытебанэхэм. ЫныбжьыкIэ илъэс 17-м къехъугъэ кыодыеу, кIэлэкIэ дэдэу, пным кытишылIэгъэ лыгъэгъэ заом ащгъагъ, лыхъужьныгъэ хэлъэу зэуагъэ.

Псыхъоу Днепрэ телъ лъэмыджхэр нэмыцхэм закъутэхэм, Днепронетровскэрэ Днепродзержинскэрэ азыфагу тырашыхъэгъэ пантоннэ лъэмыджэу нэмыцхэр зэкIэзыфэрэ тидзэхэр зэрикIыхэрэр пным исамолетхэм ащызыухъумагъэхэм ащышгъэ. ПчыхалыкIуае шыщ ХъокIо Къадырбнэр дзэкIолитIурэ игъу-сэху Днепрэ чэшым, къешхыгъэ, апэу къуашъокIэ зенитнэ пуле-метэу «ДШК-р» изышыгъагъэр, нэмыц техакIохэм мэшIохор акIэзылэхъагъагъэр Иэшынэ Сэфэрбий.

Сэфэрбий изэо гъогухэр кIы-хъагъэ. Ахэтыгъ ар Белорусси-ер, Украинэр, Венгриер, Австри-ер, Румыниер шъхъафит зышыхъыгъэхэм. Теклоныгъэм и Мафэ зышыхыгъэунэфыкIыгъэр, ащ фэшI ипулетметкIэ салют зэкIэм инафэдэу ежъыи зышыхыгъэр Венгрием ит кьэлэ цIыкIоу Секешфехервар. 1948-рэ илъэсым икIоджэ гулсэ кыгъэгъэгъыгъэ. Бгъэхэлъхъэ зэфэшъхъафыби кыфагъэшхошагъ: Хэгъэгу зохом иорденэу ятIонэрэ степень зилэр, медалэу «За победу над Германией», нэмыкIхэри. Сэфэрбий «Адыгеим и Шытхъу-зехъ» зыфиIорэ цIэ лъапIэри иI. Адыгэкалэрэ Теуцожь районымрэ ящыф гъэшIуагъ.

Зэо ужым гурыт еджапIэр, етIанэ Краснодарскэ кIэлэгъэгъэ институтыр кыухыгъэх. Егъэджен-пIуныгъэм илъэс 43-рэ фэлэжъагъэ. Пенсием зэкIоми, унэм итIысхъажьыгъэп. Непэ кызынэсыгъэм общественнэ IофшIэнхэм ахэлэжъэ. АхэмкIэ IофшIэгъэшхохэр илэх, фызэ-шIокIыгъэр, ыпшхэ ифэрэр макIэп. Ар илъэс 14 Адыгэкалэрэ Теуцожь районымрэ яветеранхэм я Совет итхъаматэу, ищытху аригъалозэ лэжъагъэ. Краснодарскэ псыубытыпIэр ашы зэхъум къагъэкошыгъэ къуаджэхэм, къутыгъэм афэгъ-хыгъэ тхылъэу «Говорящие волны» зыфиIорэр Владимир Цапко игъусэу плIэгъоогъоу кыдыгъэкIыгъэ. Къызышыхъугъэ ыкIи зыщапIугъэ къуаджэу Шыханчэрыехаблэ зыдэшысгъэ

хэм адыреIэх, лыгъэгъэ заом тхъамыкIагъоу кыхыгъэхэм, лъэпкъ Iофыгъохэм афэгъэхы-гъэхэр, адыгэ шэн-хэбзэ шлагъо-хэр къэухъумэгъэнхэм фэшI шIэгъэн фаехэр къафелуатэх.

Иэшынэ Сэфэрбий шылынгъэ гъогуу кыкIугъэм, изэо гъо-гухэр зыфэдагъэхэм, егъэджен-пIуныгъэм ыльэныкIокIэ иIоф-шIагъэхэм, ыпшхэ ифэхэрэм игъэкIотыгъэу такытегушыIэ-нэу пшъэрыл зыфэдгъэуцужьы-рэп. Ахэр бэ хуштых.

Непэ зигугъу къэтшIымэ тшIоигъор Теклоныгъэр кызда-хыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ парадышхоу Мос-ква шылагъэм Адыгэ Республи-кэм илIыкIоу Иэшынэ Сэфэр-бий зэрэхэлэжъагъэр ары. Нэб-гыритIу хуштыгъэх — игъусагъ Мыекъуапэ шыпсэурэ Виктор Усольцевыр. Джыри Иэшынэ Сэфэрбий бомышIэу зыкIыIуд-гъэклагъэри. Къедгъэлотагъ ащ кIонэу зэрэхъугъэри, къазэрэпэ-гъокIыгъэхэри, кылыгъэгъэгъэ-ри, зыIуагъэхэри, ыгукIэ зэ-хишIагъэхэри.

— 2010-рэ илъэсым ижъоны-гъокIэ мазэ и 9-м Теклоныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 65-рэ хъу-гъэ, — икьэлотэнхэр кырегъа-жъэ Иэшынэ Сэфэрбий. — Ащ фэгъэхыгъэ парадэу Москва и Площадь Плывыж шылагъэм хэлэжъэнху рагъэблэгъагъэх Уры-сые Федерацием ичIыпIэ зэфэ-шъхъафхэм ащыпсэурэ ветеран-хэр. Синасып кыхыи сэри Адыгэ Республикэм сырилIыкIоу а мэф-кIыгъоимом сыхэлэжъагъэ. Нэб-гыритIу тыхуштыгъэ — сигъу-сагъ Мыекъуапэклэ запасым шы-Iэ подполковникэу Виктор Усоль-цевыр.

Москва тежъэным ыпкIэ ти Президентэу ТхъакIушынэ Ас-лъан ыдэжъ тыригъэблагъи кыд-дэгъушылагъ, кытфэгъушIуагъ, гъогу мафэ тытхыбанэу кытфэ-лэгъуагъ ыкIи шIухъафтынхэр кытфитышIыгъэх — дышгъэ сы-хъатхэр, сотовэ телефонхэр, кIэ-коззпылэ зырыз, ахыщэ зыдэлъ конвертхэр.

Ти Адыгэкалэ имэрэу Хъатэ-гъу Налбий Теклоныгъэм имэ-фэклэ ехуIлэу сэри, зэкIэ заом хэлэжъагъэхэми кIэкоззпылхэр, сотовэ телефонхэр, ахыщэ зы-дэлъ конвертхэр кытитыгъэх. Сэ гъогу сытхыан зэхъуми сомэ мин 15 кысфаригъэхыгъэ.

Москва тыкIон зэхъум тиза-кыоу татIупшыгъэп. Гъусэ кыт-фашIыгъагъэх Адыгэ Республи-кэм IофшIэнымкIэ ыкIи соци-

альнэ хэхъоныгъэмкIэ и Мини-стерствэ иIофышIэхэу Сергей Чернетовымрэ Браукъо Валерэ-рэ. А кIэлитIум фэдэу Iэдэб дахэ ахэлэу сапэ кыфагъэп. Ахэм ренэу аналэ кыттетыгъ, зи альэкл къагъэнагъэп, лъэшэу та-гъэрэзагъ, ежхэми, ахэр гъусэ кытфэгъушIыгъэхэми «тхъа-шъуегъэпсэу» ятIэло.

ЖъоныгъуакIэм и 6-м Крас-нодар тырашэлагъ. Ащ кы-щытпэгъокIыгъэх тигъунэгъу краим иветеранхэм я Совет ит-хъаматэрэ Москва агъэкIошт делегатхэмрэ. ТизэкIошныгъэ, тизэныбджэгъуныгъэ афэгъэхы-гъэ гушыIэ фабэу кышIауагъэ-хэр сшыгъупшэхэрэп. Духовой оркестрэр тигъусэу мэшIокум тырашэлагъ, тырагъэтысхъагъ.

Москва и Казанскэ вокзал тызынэсым, ащ кышыхытпэгъ-кIыгъэх кIэлэ нэутхэ шлагъохэр. Ахэм тIлэ-тIлэкъуацIэхэр кы-раIохэзэ автобусхэм тарагъэ-тысхыи, тфагъэнэфэгъэ хъакIэш-хэм танагъэсыгъ, программэу тызырыпсуштыри нэбгырэ пэпчъ кыратыгъ.

ЯтIонэрэ мафэм УIэшыгъэ КIуачIэхэм я Гупчэ Музей та-щагъ, шъхъэклафэ кытфашIыгъэ изалхэр зэкIэ кытагъэплъы-хъагъ, кытфалотагъэр, тагъэлъ-гъугъэр дгъэшлагъо икъугъ. Зэ-кIэ сигъусэхэр зэо лъэхъаным Iа-шэу ыIыгъыштыгъэм зыщыIу-кIэштым, ащ зыщекIолIэштым ежштыгъэх. Сэри зэо бэлахым илъэхъан илъэситIум ехъурэ спшхэ дэлъэу къесхъакIыгъэ крупно-калибернэ зенитнэ пуле-метэу «ДШК» зыфиIорэр зы-щыслэгъуштым сыдэгъуIэшты-гъэ. Ащ тызынэсым, тIыгъу-хэми агъэшIагъоу, зысфэмIа-жэу секIоллагъ, IаплI есшэ-кIыгъ, Iэ шысфэгъ, гукъэкIыж-хэм сыгу кызысхъагъахыи, сы-нэпси кысшIокIуагъ.

Теклоныгъэм и Быракъэу 1945-рэ илъэсым Рейхстаг ышъ-хъагъ шагъэлэгъагъэр зычIэт за-лым тызынэсым, ащ зэкIэ кIэ-рыуцозэ сурэтхэр зытырарагъэ-хыгъэх. Тэри тигъунэгъу краим илIыкIохэм тызэхэтэу Сергей Чернетовым нэпэплъ сурэт зы-тыредгъэхыгъ.

А мэфэ дэдэм «Поклоннэ Iуашъхъ» зыфалорэм тащгъагъ. Сигуапэ хъугъэр Адыгэ Респу-бликэм и Правительствэ иуна-шъокIэ кыдагъэкIыгъэ ШIэжэ Тхылъым итомипIэ мыщ имузей чIэлъэу зэрэщыслэгъугъэр ары. Мыщ имэкIайхэм сачыIуагъ тичIыпIэ тхакIоу Владимир Цап-

ко итхылъэу, сэ рецензия зэсты-гъэ «Шаги в бессмертие» зыфи-Иорэми. Ар Теклоныгъэр кызы-дахыгъэр илъэс 60 зэхъум сэ мы музеим фэгъэхыгъагъ. Джы-ри мыщ зыдэсхыгъагъ Вла-димир Цапко итхылъэу Текло-ныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэу кыдыдэкIыгъэр, музеим иIофы-шIэхэм ар къастыгъ.

Площадь Плывыжыр

ЖъоныгъуакIэм и 9-м пара-дым тырагъэблэгъагъ. Джабгъу трибунэм ия 74-рэ чIыпIэ сыш-сыгъ, зэкIэмэ сапэблагъэу, са-пашъхъэ итым фэдэху сэлъэ-гъух. Сыхъатыр 10 зэрэхъоу па-радыр рагъажъэ. Тидзэ лъэпкъ зэфэшъхъафхэр, Iэшэ зэмылIэ-ужыгъохэр блэкIых. Ащ фэдиз КIуачIэ тикъэралыгъо зэриIэм, а зэпстэур слэгъунэу синасып кызызыхыгъэм сарэгъушхошъ, «синаIо сшыфэжъырэп». ЕтIани непэрэ Теклоныгъэм и Мафэу хагъэунэфыкIырым икыдэхын сэри сыхIэлэ дэдэу, илъэс 17 нахъ сымыныбжэу сыхэлэжъэ-нэу зэрэхъугъэр насыпыгъэкIэ зыфэсэлъэгъужыи.

Трибунэм ситесэу сыгу кэ-сэгъэкIыжы Теклоныгъэр кы-зыдахым, ащ фэгъэхыгъэ пара-дэу 1945-рэ илъэсым Москва шылагъэм тичIыпIэгъухэу хэлэ-жъагъэхэр — Теуцожь райо-нымкIэ ятIонэрэ Едэпсыкыуаем шышыгъэу КIыкI Пшышъэу-къанрэ Лахъыкыуае шыш-гъэу, партизан отрядым икоман-дирыгъэу КушмызэкIо Айтэчрэ.

Парадым сеплывэ анахэ згъэшIэгъуагъэхэм, сыгу кынэ-жыгъэхэм ащыт дзэ самоле-тышхоу, самолет пынкIэхэр кIыгъухэу Площадь Плывыжым кышъхъарыбыбагъэр. Ащ фэдэ, нэмыкI Iашэу тIлэхэр зыплъэ-гукIэ, кыбгургIо тикъэралыгъо кIолIэшхоу зэрэщыгъэр, пый го-рэм тышыхышынэным тIлоф зэрэ-темытыр, гуфит-шъхъафитэу, рэхъатэу тылэжъэным иамалхэр зэкIэ зэрэтиIэхэр.

1945-рэ илъэсым Теклоныгъэр кызырэдахыгъэм фэгъэхыгъэ апэрэ парадэу шылагъэм марша-лэу Жуковыр хэлажъэ зэхъум зытесыгъэ шы лъэпкъым фэдэ джыри зэрэслэгъугъэр егъа-шIэм сшыгъупшэнэп. Шыузтэ-сыр Площадь Плывыжым зэрэ-рыкIуагъэр зымыгъэшIэгъуагъэ кыахэкIыгъэп.

Парад ужым Кремлевскэ Дворецышхом хэт Георгиевскэ залым тырагъэблэгъагъ. Текло-ныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхы-гъэ банкетыр кызызIуамышызэ, Дмитрий Медведевыр заом иве-

теранхэм мэфэкIымыкIэ къафэгъу-шIуагъ, хэгъэгур къэзыухъума-гъэхэм, пыир зэхэзыкыутагъэхэм осэшхо зэрафишIырэр, ахэм афэмышIапхъэ зэрэщымыIэр кыIуагъ, псауныгъэ пытэ яIэнэу, шIоу шыIэр къадэхъунэу къафэ-лэгъуагъ.

Банкетыр кIо зэхъум кьэралы-гъом ипащэхэр, правительствэм хэтхэр ветеранхэм акIэрыхъэ-щтыгъэх, яупчIэхэм джэуапхэр аратыжыштыгъэх. Сэ синасып кыхыгъэ Владимир Путиным ыIапэ сыубытынэу, гушыIэгъу кIэклэ дысиIэнэу. Теклоныгъэм и Мафэклэ сыфэгъушIозэ, есIуагъ Адыгэ Республикэм сыкызызери-кIырэр, заом иветеранхэм зэра-фэгумэкIхэрэм, кьэралыгъом хэ-хъоныгъэхэр зэрэрагъэшIырэм апае тызэрэфэразэр. Ежъ илъэ-Iуи сигуапэу сэгъэцакIэ, исэлам Адыгеим шыпсэухэрэм ясэхы-жыи. Банкетыр кIозэ Урысые Федерацием и Президент ышIэклэ кыпатыгъ нэпэплъ юбилейнэ та-мыгъэу (тыжъын) къэмIэнэ да-хэм дэлъыр ыкIи «Великий пол-ководец маршал Жуков. Иссле-дование жизни и деятельности Жукова» зыфиIорэ тхылъэу то-митIу хъурэр.

УФ-м и УIэшыгъэ КIуачIэ-хэмкIэ иминистрэ ышIэклэ тхы-лэу «Имена полководцев и во-еначальников» зыфиIорэри кы-татыгъ. Ащ игъусагъэх тхы-лэу «Почта Победы» зыфило-рэр, фляжкэу аркыр зрытыр, зэо лъэхъаным къаIоштыгъэ орадхэр зытэхэгъэхэ диск I5. Ахэр зэкIэ Iальмэкъэ зетегъэпсы-хъагъэу «Сидором» зыфиIорэм дэлъыгъэх.

ИкIэухым къасIомэ сшIои-гъор ащ тызгъэкIуагъэхэм, кыт-пыллыгъэхэм, кытфэгумэкIы-гъэхэу ти Президентэу ТхъакIу-шынэ Аслъан, тикъалэ имэрэу Хъатэгъу Налбий, Адыгэ Рес-публикэм и Президент илIыкIоу тигъунэгъу краим шыIэ Мамые-кIо Кимэ, тиреспубликэ и Пар-ламент идепутатэу Бастэ Хысэ, нэмыкIхэми сэри, сигъусэгъэ Виктор Усольцеври тазэрафэра-зэр, шIоу шыIэр къадэхъунэу тазэрафэлъалорэр ары.

Къэслэгъугъэри, зэхэсхыгъэ-ри, зэхэсшIагъэри макIэп. Джы ахэр амал зэриIэклэ ныбжьыкIэ-хэм залузгъагъэзэ къафэсIотэшт.

Иэшынэ Сэфэрбий Москва кызыкIыжым ыуж Адыгэка-лэ имэрэу Хъатэгъу Налбий ри-гъэблэгъагъ. Мэкъуогъу мазэм и 5-м Сэфэрбий ыныбжэ илъэс 85-рэ зэрэхъугъэмкIэ фэгъушIозэ, псауныгъэ пытэ иIэнэу, къалэм иобщественнэ шыIагъэ джыри бэрэ хэлэжъэнэу, иунагъо датхъэу шыIэнэу фэлъэIуагъ. Шытху тхылъыр, кьэгагъэхэр, шIу-хъафтынхэр ритыгъэх. Джащ фэ-дэу гушыIэ фабэхэр юбиля-рым фалуагъ, фэгъушIуагъэх, бэрэ ашъхъагъ итынэу, шысэ афэ-хъунэу фэлъэIуагъэх къалэм ина-роднэ депутатхэм ыкIи ивете-ранхэм ясоветхэм ятхъаматэхэу Отахэ Рэшыдэрэ Джэндар Мо-сэрэ.

Тэри, заом иветеранэу Iэ-шынэ Сэфэрбий «Адыгэ ма-къэм» иныбджэгъушIоу зэрэщы-тыр кыдэтIыгъэгъэ, Теклоныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ парадэу Москва шылагъэм хэлэжъэнэу инасып кызызыхыгъэм ыкIи бэмышIэу ыныбжэ илъэс 85-рэ зэрэхъугъэм афэшI тыфэгъушIо. Тыфэлъало непэ ипсауныгъэ зы-тетым кышыхымыкIэнэу, иунагъо датхъэу шыIэнэу, бэгъашиIэ Ала-хъым ышIыштхэм ащыт хъунэу.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтыр Москва Сергей Чер-нетовым кышчытырихыгъэхэм ащыц.

А.Т. ТВАРДОВСКЭР КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭСИ 100 ХЪУГЪЭ

Лыхъужъныгъэм иорэдылу

Советскэ къэралыгъом иеджапхэм ащеджагъэ горэми зэлъашлэрэ поэту А.Т. Твардовскэм ипроизведенихэр зымышлэрэ, зымыджыгъэ, зымыкласэ ахэт юу сшлэрэп.

«Василий Теркин», «За далью даль», «Теркин на том свете», «По праву памяти» зыфиорэ поэмпиллэу илгъэс зэфэшхъафхэм усаклом ытхыгъэхэр, лъэпкъым игъашлэ, ащ игъогуанэ къызылотыкхыгъэ, тикъэралыгъошхо иблэкхыгъэ уфэгъэнэуасэхуэ, урыс лъэпкъ шэн пытэр уанэу къызыгъуэуоу гъэпсыгъэх ыкхи зы тхылъым фэдэу джыгъошлх.

А.Т. Твардовскэм (1910 — 1971) итворчество сопреализмэм илитературэ ианыхъу гъуэгъэ-шлэгъэ дэгъумэ ащыщ. Къэралыгъо ыкхи Ленинскэ премиехэм ялауреатэу, советскэ лъэхъаным изэлъашлэрэ усаклоу Твардовскэм художественнэ шэпхъэ лъагэмэ арылэ эпическэ ыкхи лирическэ произведенихэу дунэе мэхъанэ зилэхэр ытхыгъэх. Ащ ипоэзие тыхэгъэгушхо Урысыем икъогъупэ зэфэшхъафхэм ямызакъоу, лэкхыб къэралхэми анэсыгъ, ащашлэ.

Тхылъеджэ миллионыбэмэ агу зыщыгъыгъэ Твардовскэм ипоэзие зэтэгъэпсыхыгъэ цыф жыгъэхэм ящылэкхлэ-псэукхлэ кыыхэкхыгъ, ар ылапс. Шылэныгъэм илхыжухъэхэр арых ежъ усаклом ипроизведенихэми ягеройхэр.

А. Твардовскэр урыс классическэ поэзием ишапхъэхэр анахъ лэпэлэсныгъэ хэлъэу лъызгъэклогатгъэхэм ащыщ.

Иклэлэгъу лъэхъан Пушкиным ыкхи Некрасовым ятворчество ащ зыпкъыришагъ, шыпкъагъэм, зэфагъэм, къызэрыкхуагъэм, лъэпкъ пшэрылтым имэхъанэ ахэм къыфагъэнэфагъ.

Усаклом илгъэс 25-рэ ыныбжыгъгъэр заом ыпэкхлэ лиро-эпическэ поэмэу «Страна Муравия» зыфиорэр зетхым, зы чылэгъо цыкху революционнэ зэхъокхыныгъэу шыхъугъэм ехылагъ. Ащ къыкхлэлыкхуагъэх советскэ поэзием изтеуцонкхлэ мэхъанэ зилэгъэ поэтическэ сборникхэр: «Стихи» (1937), «Дорога» (1938), «Сельская хроника» (1939), «Загорье» (1941). Къоджэ шылакхэм нахышлху ытхыныкхлэ зызэриуэзэнкхырэр, зэхэт ыкхи зэдэлэжэ юфшлэкхэм идэхъагъ ахэм къащигъэлъэгъуагъ.

1939-рэ илгъэсым ибжыхъэ А. Твардовскэр Дзэ Плгъыжым макло, 1940-рэ илгъэсым КПСС-м хэхъэ.

Хэгъэгъу ззошхом илгъэхъан, 1941 — 1945-рэ илгъэхэм, лъэпкъыбэмэ здырхэ советскэ поэзиер урыс народым готэу зыуагъэ. А. Твардовскэр фронтовой гъэзетым испецкорреспондентыгъ. Иусэхэр дзэкхлэ чыунахэм, окопхэм, зыгъэпсэфыгъо уахтэхэм къащыхъуштыгъэх. Зэо

илгъэс фыртынэхэр шыпкъэм тетэу ахэм къыралотыкхы. Усаклом заом икхыныгъо ин зытегъэкхэгъэ ыкхи ар (нэмыц те-хаклохэм ябжэ) зытезыхын зыфэлъэкхыгъэ советскэ дзэкхлэ-хэм ялхыжухъыныгъэ зафэу ордэ къыфиуагъ. Ежъ Твардовскэр зэо лъэхъаным ехыллэгъэ лирикэм «фронтовой хроникэ» еджагъ. Цыф жыгъэ къызэрыкхлэхэм тхымыкхлэгъуабэу ащчырэм ыгу ыгъэуэу тхэщтыгъ. Джа илгъэс мэхъэджэ шынагъо-хэм усаклоу, дзэкхлэу Твардовскэм икхэлэмыпэ къычлэкхыгъэ эпопеу «Василий Теркин», ащ ежыр зреджагъэр «Книга про бойца». Дзэкхлэу Теркиным иобраз игъэкхотыгъэу авторым къытыгъ, урыс народым хэлэ шэнышлхэр зэкхлэ ащ шы-зэригъэлулгъэх, ащкхлэ советскэ патриотизмэу дзэкхлэлым хэлхыр ыгъэлэшымы, ыгъэин-

мэ шлоигъуагъ ыкхи ар къыдэхъугъ.

«Смертный бой не ради славы, Ради жизни на земле».

Мы усэ сатыритлу заклом, зэкхлэ произведением имэхъэнэ купкхлэ шыкхлэгъэхъыжыгъ, мы сатырхэр гушылэ шэрыохуэ урысыбзэм хэхъагъэх ыкхи къы-хэнагъэх.

Василий Теркин — советскэ цыфым, зэоллым ыкхи юфшлэклом иобраз инэу гур зыщэфыр; хэгъэгум ыпашхъэ мамырныгъэр ухъумэгъэнымкхлэ, цыфхэр гупсэфынхэмкхлэ, насыпшлонхэмкхлэ хэти пшэдэкхыжэ илэу, анахъэу дзэкхлэлым, зэрэ-щытыр къыщырилотыкхыгъ. Теркинын хъалэл ыкхи бланэ, цыфышлу ыкхи гукхлэгъушл, ау ищыкхлэгъэмэ, пкъые, лъэш, пы-тэ, жъалым ыкхи гукхлэгъунчъ.

Зэо ужым усэкхлэ-фронтови-кым джыри нахъ зызэкхыуагъ. Поэмэу «Дом у дороги» зыфи-орэр 1946-рэ илгъэсым ытхыгъ. Ащ унагъом зэо машлор зэри-щыгъгъэр къелуагъ. Анахъ илгъэс къынхэм, анахъ ушэтын хэфхэр советскэ цыфхэм мытхытхы-хуэ, шлэгъэрэ лгъыгъэрэ ахэлъэу къызэрэзэпачыгъэхэр поэмэм шыкхлэгъэхъыгъ. Мы поэмэр, гыбзэм фэд, Хэгъэгум ыщэчы-гъэ къазаб мыухыжым игучлэ ордэ.

Гъогунапцэм шытыгъэ унэр заом зэхигъэгъэуагъ. Фронтым кыкхыжыгъэ Андрей Скворцовым икхэрыкхлэу джы ар зэтыре-гъэуоужы. Ппсэ машлор къы-хэпхыжыгъэмэ, адыкхлэ юф-пстэури юфжыгъэ ыкхи зэшл-хыных зыфилу.

«Коси, коса, пока роса».

Зэо илгъэс фыртынэхэм яон-тэгъуэгъэ бзылхыгъэу Анна Скворцовами зэхышагъ, Тхэм къытырилхыгъэу бэдэд ыщэчы-гъэр: гъэрыплэ къыным зэуцыми

илхыблэнагъэ чинагъэп, иклэлэ-хэр, ишхыгъэуэс ыкхи Родинэм шыпкъагъэу афырилэр зыкхи ыукуагъэп, ыхъожыгъэп. Анна Скворцовам иобразкхлэ урыс бзылхыгъэм ищлэгъэ, илгъыгъэ ыкхи гъашлэм текхлэныгъэу шы-уилэн ылгъэкхыштыр ухэтми о къызэрэолхыгъгъэри авторым къыщыригъэлэгъуагъ.

Твардовскэр ежъ ышхыгъэкхлэ зэо машлор зыушэтыгъэ, ащ пхырыкхыгъэ советскэ дзэкхлэ-пхъэшагъ, цыфыгъэ.

А.Т. Твардовскэм проземи зыкхышхышхыгъыгъ. Итхыгъэу «Родина и чужбина» (1947) зыфиорэм очеркхэмрэ рассказ-хэмрэ къыдэхъагъэх.

Зэоуж илгъэсхэм итворчество шыгулэр анахъэу шызышта-гъэр поэмэу «За далью даль» (1950 — 1961). Ыпэкхлэ ытхыгъэ произведенихэм къащилотатгъэр, къащитхыгъэр — урыс народым итарихъ гъогуонэ мыухыжэ ите-мэ мы поэмэми шылыгъэкхлэ-отатгъ. Поэт-дзэкхлэлым ынэхэмкхлэ тыхэллэ тэри Хэгъэгъушхом пэ-кхлэныгъэм, ар къызэрэпсэужы-рэм, урыс народыр шылэкхлэ за-фэм фиуэзэнкхыныкхлэ зыкхи зэр-рэзэмыблэжыгъэр нэфэ дэдэу авторым къыщитыгъ.

А.Т. Твардовскэм итворчество анахъ къэзыгъэинэу къэзыгъэ-лэшырэр тхаклом игушылэ зэр-нафэр, зэрэзафэр, теллэшхо-гъагъэ хэмлыгъэу, сыдигъуи ху-р-шлэрэр къызэрэрилотыкхыгъэр, къыным ыпсыхыгъэ цыф лъэш-хэм яобразхэр занкхлэу къызэри-тыхэрэр ары.

Гуимыкхыжэ Хэгъэгъу ззошхор зыфэдагъэр А. Твардовскэм ипроизведение зэфэшхыафымэ игушылэ лэшкхлэ ащигъэчыгъ, арышл, ипроизведенихэр урыс лъэпкъым ипсэмыблэжыныгъэ «исаугъэтых».

МАМАРЫКЪО
Нуриет.

ГИБДД-р ЗЫЗЭХАЩАГЪЭР ИЛГЪЭС 74-рэ МЭХЪУ

Транспортым иуплэкхлэун чанэу хэлажъэ

Адыгэкхалэрэ Теуцожь райо-нымрэ арыт автотранспортым изытет зыщауплэкхлэу пунктыр 2008-рэ илгъэсым къызэлъахыгъ. Ащ къыщыуагъэу мы къулы-къум пэщэныгъэ дызэрехъэ шо-ферибэмэ янэосэллэу Хьабэхуэ Джантэмыр.

Мафэ къэс тиурамхэм автома-шинэу кватехэхэрэм япчъагъэ хэмыхъомэ, нахъ макхлэ хуэрэп. Ахэм арыс водител пстэуми ашлэ автотранспортым техникэ лъэныкъомкхлэ изытет илгъэс къэс (автомашинэм ыныбжэ елытыгъ-гъэу) ягъэуплэкхлэу гъауэ зэр-щытыр. Техническэ уплэкхлэ-ныр зымыкхлэу итранспортигъэзэкхлэ фитэп. Ар ищылэгъэ шыпкъэу къэзышлхэр дагъо горэхэр зилэ автомашинэм авари-ехэр къехъулэнхэ, ежъ водител-ми, нэмыкхуэ лажы хыахы зымылэхэми шъобжхэр хыхынхэ зэралэкхыштыр ары. Ар къыди-лыгътгъэ, Джантэмыр пшэрыл-лэу илэхэр елэлэнчъэу егъэца-кхлэ, гъогухэм авариехэр къа-щымыгъэхъуэгъэнхэм илахышлу хэшыхъэ.

Гъогурыкхоныр шынгъон-чъэу гъэпсыгъэнымкхлэ къэралы-гъо инспекциер зызэхашагъэр мыгъэ илгъэс 74-рэ зэрэхуэрэ ты-гу кхэдгъэкхыжъэ, а юфшлэ-ным зилахышлу хэзышлхыгъэрэ Джантэмыр ищылэныгъэ гъогу

ехыллэгъэ тхыгъэ гъэзетым кид-гъахъэ тшлоигъоу ащ зылудгъэ-клагъ.

Джантэмыр Пэнэжыкхуае щыщ мэкхумэщышлэ унэгъо луж-жым 1954-рэ илгъэсым кхыху-хыагъ. Ягъэ Ибрахимэ икхуа-джэкхлэ апэрэ водителыгъ. Хэгъэ-гу ззошхом лыхъужъныгъэ щызэрехъагъэу, орден лъапхэ-хэр ыбгъэгъу кхыхэжыуагъхуэ икъоджэ гупсэ къызэгъэзжыым, зэо машлор псаоу къызэрэ-хэкхыжыгъэмкхлэ къыфэмыгу-шлуагъэ къуаджэм къыдэкхы-гъагъэп плэми хушл. Ащ ыуж илгъэс 50-м къышчымыкхлэу къоджэ колхозэу И. Сталиным ышлэ зыхыштыгъэм шылэжыагъ. Гу-хэкхлэ нахъ мышлэми, игъонэмы-сэу идунай ыхъожыгъ.

Янэу Рэбихъат зэшхыгъэу-сэхэм зэдагъотыгъэ клэлэ 14 ыплугъ, ригъэджагъэх, алъэ ты-ригъэуагъэх: Мулилт, Сачнэт, Ахымтэч, Юр, Нурыет, Аминэт, Тыркубий, Фатимэт, Теуцожь, Байзэт, Адам, Аслъан, Руслъан, Джантэмыр.

Джантэмыр Мыекхуапэ дэт еджэлэ-интернатим илгъэсичэ щеджагъ. Ащ ыуж Мыекхонэ автотранспорт техникумым члахы, япллэнэрэ курсым исэу дзэ къулыкхум ашагъ. Венгрием къулыкхур щыхыгъ. Еджэлэ-интернатми, техникумми якомсо-

мольскэ организациехэм яскре-тарэу зэрэщытыгъэм дзэ къу-лыкхуми ишлуагъэ къыщекхы-жыгъ. Активистэу зэрэщыты-гъэр частым икомандир къызе-шлэм, политотделым епхыгъэу къулыкхур ыхынэу ыгъэнэфагъ. Дисциплинэ дэгъу хэлъэу, егу-гъуэ ыкхи адыгэ лъэпкъым ышлэ дахэкхлэ зэригъэлущтым тегъэ-псыкхыгъэу къулыкхур ыхыгъ, ищытху аригъэлотатгъ. Ащ пае апшэрэ партийнэ еджаплэм щеджэнэу агъэкхлогъагъ.

Дзэм къызекхыжым технику-мыр къуухыжыгъ, техник-ме-ханик сэнэхъат зэригъэгъотыгъэу къалэу Краснодар дэт автоколон-нэу N 2-м Иэнатлэ къыщыраты шхъае, ыгукхлэ икхуаджэ нахъ пэблагъэ хуужы шлоигъоти, Пэ-нэжыкхуае епхыгъэ чэтэхъо фабрикэу Теуцожь Андзаур зи-

пашэу поселкэу Зарям дэтыгъэм автодиспетчерэу къегъэзжы.

Сыд фэдэ пшэрылэ къыфа-шыгъэми гуетыныгъэ хэлъэу дэгъоу зэригъэцакхлэрэ къыди-лыгътгъэ, Теуцожь Андзаур реко-мендацие къырити, къалэу Харь-ков дэт инженернэ-механиче-скэ институтым иинженернэ-механическэ факультет шеджэ-нэу агъэкхлогъагъ. Институтыр къы-зеухым ректорыр къелэлэуш, яшгъэф военнэ-промышленнэ за-вод агъагло, диспетчерскэ бюром ипашэу юф ешл. 1989-рэ илгъэ-сым танкхэр къызыщашлхэрэ цехым ипашэу агъэнафэ. Илгъэс 19 ащ шылэжыагъ. Зэришэнэу, юфшлэным егугъуштыгъ, ипшгъэ-рылхэр дэгъоу ыгъэцакхлэщты-гъэх, ащ пае шлухыафтын лъа-плэхэр къыратыштыгъэх. Ягунэс дэдагъ, ауми, илэшхыэтетхэм лэлукхлэ зыкхыригъэтлупшыжы, янэу жы хуэгъэм ыкхи сымэ-джагъэм ыдэжэ къыгъэзжыгъ.

Ау зыгъэпсэфынэу шысыгъо рагъэфагъэп. ГИБДД-м ипашэ-хуэ Мамыекхонэ Казбекрэ Гъу-клэлэ Теуцожьрэ къелэлэу, Адыгэкхалэрэ Теуцожь район-ымрэ арыт автотранспортым техни-кэ лъэныкъомкхлэ изытет зыща-уплэкхлэу пунктэу къызэлъахы-гъэм пашэу фашигъ.

— Сызыпылэ юфшлэныр дэгъоу слэ къызгъэхъагъэш, рэ-зэныгъэ хэсэгъуат, нэмыкхлэ юф-шлэныгъэ зблэжыуэнэу сепушы-сэрэп, — ело Джантэмыр. — Сегъэразз мафэ къэс цыф зэфэ-

шхыафхэр къызэрэсэуалэхэ-рэм, нэлъасэ къызэрэсфэхуэ-хэрэм, гушылэгъу тызэрэзэфэ-хуэрэм. Ау къасломэ шлоигъу сызыпылэ юфшлэным ныб-джэгъуныгъ, илахылыгъ зыфэ-плотхэр зэрэхэсымыгъэкхуагъ-хэрэр. Сыда плэмэ транспортыр цыфымыкхлэ шынагъоу щыт ащ техникэ лъэныкъомкхлэ изытет дагъохэр илэхэ зыхыуагъ. Ахэр игъом кхыхэбгъэщынхэ, бгъэгъэ-рэзынхэ фае, сыда плэмэ авари-ехэм ахэр лъапсэ афэхъухуэ макхлэп къызэрэхэкхыгъэр. Авто-машинэ пэпчэ техникэскэ уплэкхлэныр зышлын фаер гъэ-нэфагъэу щыт. Шыпкъэ, ахыщэ зэрамылэм, япенсехэр зэрэма-клэм апкх кыкхлэу, игъо дэдэм тефэу техникэскэ уплэкхлэныр аригъэшлын зымылгъэкхыгъэрэ автомашинэ зилэхэм къахэкхы. Ащ фэдэхэри къыдэтлэтыгъэхуэ мэхуэ.

Джантэмыр унэгъо дахэ ил. Ишхыгъэгъуэу Мирэ сабыищ дигъотыгъ. Ахэр аплугъэх, алэ-жыгъэх, шылэныгъэ гъогу за-фэм тырашагъэх. Ыкхуэ Хы-зыр техникэскэ уплэкхлэныр зышашлхэр пунктым экспертэу шлэжы. Аскэр къуаджэу Тэ-хуэтымыкхуае дэт техникэскэ пунктым иэксперт. Мыхъамоде ышнахыжыгъэу Хызыр гуадзэу илэу мэлэжы.

Мыгъэ ГИБДД-р зызэхаша-гъэр илгъэс 74-рэ зэрэхуэрэ ха-гъэуэнэфыкхы. А мэфэкхымыкхлэ Джантэмыр тыфэгъушл, тапэкхлэ илэушлэн гъэхъэгъэшлхэр къы-щигъэлэгъонхуэ, псауныгъэ пытэ илэу, ышхыэкхлэ, иунагъо-кхлэ шлоу шылэр къадэхуэнэу фэ-тэло.

КЪАДЭ Мухьдин.

«Исламыер» къамыгъэкIожьынэу аIо

ТелефонкIэ къатыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыIо-къэшъокIо ансамблэу «Исламыер» мы мафэхэм Польшэм иыI. Музыкэм, искусствэм, фольклорым я Дунэ фестивалэу Польшэм икIалэм ащыIорэм тиартистхэр хэлэжьэх.

— Беларусым, Китаим, Индиам, Литвам, нэмыкIмэ яансамблэхэм Дунэ фестивалым яIпэлэсэныгъэ къыщэгъэлагъо, — кIеIуатэ «Исламыем» иди-ректор игуадзэу Агъырджэ-

нэко Саныет. — Тэ тымылгъэ-гъухэу фэшъаф хэгъэгумэ яартистхэр фестивалым хэлэжьэх. — «Исламыер» агу рехъа? — Концертным зыфэдгъэхъа-зырзэ, зэхэщакIохэр къытэплъы-

гъэх, тимузыкэ къедэIугъэх. Ансамблэу тигъусэмэ концертным хэлэжьэнхэу такыкI 30 зырыз кIаратыгъ. «Исламыем» зысыхъат кырати, номер 13 кышIыгъ. Пчэгу зэIухыгъэмэ

пчыхъэзэхэхэр ащэкIох, нэбгырэ мин заулэ къытэмыплъэу зыкIи кыхэкIырэп.

— Концертхэр къэшъуты-хэ зыхъукIэ хэта гъусэ кыш-шъуфашихэрэр?

— Тыркуем, Литвам, Белару-сым, Польшэм, нэмыкIмэ яарти-стхэр тигъусэхэу кыхэкIыгъ.

— «Исламыем» сыдигъуа кызыгъэзэжыщтыр?

— Тихудожественнэ пащэу, композитор цIэрыIоу Нэхэе Аслъани а упчIэр къытитыгъ. Бы-сымхэм агу тырихыгъэшъ, Урысыем тыкъамыгъэкIожьынэу кытало. Фестиваль ужым ты-къэуцунышъ, орэд къафэтIонэу фаех. Бэдзэогъум и 29-м фести-валыр тыухышт, тадэжъ ты-къэкIожьынэу зытэгъэхъазыры.

— ШукIэ шъукъеблэгъэжъ.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКIЭ

«Гуфитым» щытхъур къытфехъы

Кавказ къашъом ия VII-рэ Дунэ фестивалэу Тыркуем шыкIуагъэм Адыгеим иансамблэу «Гуфитыр» хэлэжьагъ. Къэбэртэе-Бэлъкъарымрэ Адыгэ Республикэмрэ язаслуженнэ артистэу, «Гуфитым» ихудожественнэ пащэу Нэныжъ Айдэмыр Мыекъуапэ кызыгъэзэжыым гуцыIэгъу тыфэхъугъ.

Ащ къызэрэтиIуагъэмкIэ, Тыркуем икIалэу Яловэ щызэ-Iукагъэх Чэчэным иансамблэу «Нохчи», Къэбэртэе-Бэлъкъа-рым икIэшъокIо купэу «Кавка-зым инэфылъэхэр», Азербай-джан, Грузием къарыкIыгъэ къэшъуакIохэр, Темыр Осетием икIэшъуакIоу, Кавказ шьолты-рым, IэкIыб хэгъэгумэ ащызэ-лъашIэрэ артистэу Нодар Пли-евыр, Тыркуем икIэшъокIо ан-самблэхэр.

Дунэ фестивалыр зэнэкъо-къоу щытыгъэп. Кавказ респуб-ликэхэм ащыпсэурэ ныбжьыкIэ-хэр, искусствэм илъэсыбэ хъу-гъэу фэлажъэхэрэр Яловэ щызэ-Iукагъэх. Фестивалым изэхэ-щакIор Айдэмыр Мэхъэмт. Ащ ыкъоу Гъазый гуцыIэгъу зы-фэхъухэм, Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Чэ-мышыбо Гъазый Тыркуем шукIэ зэрэщашIэрэр кыIотагъ.

— Адыгеим культурэмкIэ иминистрэ сырицэджэгъу, сисэ-лам фабэ ешъухыжьынэу сы-шъолъIу, — къариIуагъ Айдэ-мыр Гъазый. — Адыгеим сы-кызыкIокIэ тильэпкъэгъумэ на-хышIоу нэIуасэ зафэсшIышт.

Къалэхэу Истамбул, Бандер-ма, нэмыкIмэ ащыкIогъэ концерт-мэ «Гуфитыр» къашышъуагъ. Гала-концертэу Истамбул щызэ-хащагъэм Адыгеим икIыгъэ ку-пыр рагъэблагъи, дахэу шагъэ-уджыгъ.

Адыгэ, дагъы-стан къуаджэхэр

IэкIыб хэгъэгу ушыIэу уилъэ-пкъэгъумэ уалукIэным, уины-дэлъфыбзэкIэ уадэгущыIэным хэта кIэмыхъопсырэр! Адыгеим-рэ Дагъыстанрэ арыкIыгъэ ныб-жьыкIэхэр ялъэпкъэгъухэр зыдэс чылэмэ задахъэхэм пчыхъэзэх-хэ гъэшIэгъонхэр зэхашагъэх. Дагъыстан къуаджэу Гюней-

къой тиныбжьыкIэ-хэр къышышъуагъэх, зэлъэпкъэгъумэ ящыIэклэ-псэукIэ зы-щагъэгъозагъ. Ады-гэ къуаджэу Соуджа-къэ ихасэ ипащэр Цэй Орхъан. Ар «Гу-фитым» къызэрэпэ-гъокIыгъэр тиныб-жьыкIэмэ къафэлэ-тэжырэп. Чылэм шэн-хэбзэ хэыгъэхэр иIэх, адыгабзэкIэ щэгущыIэх, хъакIэр шагъэлъапIэ.

Гъыщмэ янэнэжъ бэгъашIэр

Адыгэ чылэм дэсмэ адэгущыIэхэзэ Гъыщмэ янэнэжъ Iукагъэх. Илъэси 108-рэ ыныбжъ. Адыгабзэр дэгъу дэдэу ешIэ. Нэ-нэжъ гукъэкIыжъ дэгъу иI. Нэжъ-Iужэу чылэм щыпсэуштыгъэмэ якъэбархэр IупкIэу къелотэжыых. ЛIэшIэгъухэр зэзыпхырэ нэнэ-жъым тиныбжьыкIэхэр зельэгъу-хэм гушIом хтэгъу нэку-нэпс хуэгъэ.

«Гуфитым» къышышъорэмэ ащыщ Гъыш Бислъан, Тыркуем ис адыгэ нэнэжъым ар зыIокIэм, ыгъэгущыIогъэ къодыеп. Зэунэ-къошмэ IапIлI фабэ зэрэщэкIыгъ, зытегушыIэштхэм шыкIагъэхэп.

Гъышмэ янэнэжъ «Гуфитым» хэтхэр къыгъэкIотэжъхэ зэхъум гушIуагъоу ынэгъу кIэлыгъэр «кIо-сагъэу» хъакIэмэ къашышъугъ. Тильэпкъэгъухэр зерилъэгъугъэ-хэм рыгушхоу ыгу ихыкIырэр шъхъэихыгъэу кымыIуагъэми, Адыгэ хэгъэгум зэрэфэныкIор кыхъэщыгъ.

Тыбзэ ошIа?

А упчIэр «Гуфитым» икIэ-шъуакIомэ зятэтым кытаIуагъэм тигъэгущыIуагъ. Бурсэ кыкIыгъэ ныбжьыкIэхэу фестивалым хэлэ-жъагъэм адыгабзэр ашIэ. Пшысэхэр къаIуатэх, усэ кIэклмэ къаджэх.

— Чэщ реным тиныбжьы-кIэхэр зэдэгущыIэхэу, пшысэхэр, къэбар гъэшIэгъонхэр къызэ-фалуатэхэу кыхэкIыгъ, — еIо «Гуфитым» ихудожественнэ па-щэу Нэныжъ Айдэмыр. — Ады-габзэр амышIэу щытыгъэмэ тиныбжьыкIэхэр ныбджэгъу зэ-фэхъуныхэп сIлошIы.

Адыгабзэрэ адыгэ къашъом-рэ. Тильэпкъ къашъохэр дэгъоу къэзышIырэ кIалэмэ, пшъа-шъэмэ Тыркуем ащыIукагъэх. Адыгэхэу зальэгъы шъхъае, адыгабзэр зымышIэу ахэтыр макIэп. Адыгабзэм изэгъэшIэн икIыныгъохэм хасэм щытегу-шыIэх, ау Iофым шIэхэу зэ-хыкIыныгъэшIухэр фэхъуштхэу зымы кыIорэп.

Пщынэр Эрхъа-нэ егъэбзэрабзэ

«Гуфитым» ипщынаоу Тыркоо Эрхъанэ Адыгеим шащIэрэ му-зыкант. Ансамблэу «Жъыум» ар хэт, ижырэ адыгэ орэдышъохэр кырегъаIох. Пщынэр зэригъэ-бзэрабзэрэр Тыркуем бэмэ ша-лэгъугъ, Iэгъу кыфытеуагъэх.

Тыркуем ис адыгэхэр фести-валым еплъынхэм, тильэпкъ му-зыкэ едэлунхэм афэшI къалэхэм, къуаджэхэм къарыкIыштыгъэх. КIэух концертэу Истамбул

щызэхашагъэм ягуапэу еплъы-гъэх. Адыгеим иныбджэгъушIоу Нэгъой Яшар шIоу къафишIа-гъэр тиныбжьыкIэмэ ащыгъуп-шэжыштыгъ.

Алыбэрд Зарэ, КIыкI Маринэ, УдыкIэко Беллэ адыгэ шъуашэу «Гуфитым» хэтмэ ащыгъым игъэ-хъазырын чанэу хэлэжъагъэх. Тиадыгэ шъуашэхэр фестивалым хэлэжъэрэмэ агу рыхыгъэх, ти-артистхэм къагоудохэзэ, нэпэплъ сурэтхэр атырахыгъэх.

Лъэпэтетмэ атетхэу тиныбжьы-кIэхэр къэшъуагъэх, «ЗэфакIор», «Исламыер», къашъоу «Лъэпэ-рышъом» техыгъэ къэшIынхэр тиартистхэм къагъэлэгъуагъэх. Къамэхэр пчэгум къышчыIиса-гъэх Хъадпэшъо Алибек. Iэгъу къа-фытеохэзэ пчэгум икIэрыкIэу къа-ращэжъэу зэп къызэрэхэкIыгъэр.

Мэфи 10-м кыкIоцI тиарти-стхэр къэшъуагъэх, хым хэха-гъэх, дэгъоу зыкъагъэпсэфыгъ. «Гуфитыр» гъогу техыным фэшI транспорт IофыгъохэмкIэ Iэпы-Iэгъу кыфэхъугъэх Хъут Аслъан-рэ Долэт Нурбийрэ. «Гуфитыр» зызэхашагъэр бэшIагъэп. Арэу шытми, Адыгэ Республикэм имэ-фэклI зэхэхэмэ, фестивалымэ ахэ-лажъэзэ щытхъуцIэхэр къытфе-хыых, лъэпкъ искусствэм фэла-жъэзэ зэкъошныгъэм игъогухэр егъэпыгъэх.

Сурэтым итхэр: фестивалым хэлэжъагъэхэр.

Нэкубгъом итхэр зыгъэхъазыргъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэп-къэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъу-гъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр АУЛЪЭ РУСЛЪАН

Редакциер зыдзышIэр: 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр: Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэIоры-шIапI, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышъып-къагъэу къахафэ-хэрэмкIэ къэзыт-хыгъэхэм пшъэдэ-кIыжъ ахы. Къа-тхэхэрэмрэ гъэзе-тым щылажъэхэ-рэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэ-кIышт. Гъэзет-еджэхэм кыты-фагъэхырэ тхы-гъэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкIи къэ-зытхыгъэхэм алэкIэдгъэхъа-жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4480 Индексхэр 52161 52162 Зак. 2184

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхбатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхбатыр 18.00